

ELOFIZETÉS.

HELYBEN ÉS VIDEKEN

Egy évre — — 36 kor.
Fél évre — — 18 kor.
Egy negyed évre 9 kor.
Egy óra 3 kor.

Nyilttéri közlemények megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 97.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 131.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Szombat, szeptember 22.

Kereskedők és háziurak.

Uraim, csak *stáigeroljatok!* — hocsánát, de mintha ez a dallam sürödnék át azon a kommentáron, amely egy aradi bérpalota boltbér emelésének ujságolását kísérte. A háziuraknak megnövekedtek a kiadásai (ez igaz) és miután a megnövekedett kiadásokat a lakásbérlőkre nem tudják áthárítani, kettőzött erővel kell azokat a kereskedők vállaira tolni, akik elbirják, mivel a háboruban sokat kerestek.

Talán szabad előbb ezzel az utolsóval foglalkozni. A kereskedők a háboruban tényleg kerestek, — nem ugyan mind, mert például az építő-anyagokkal dolgozó kereskedőknek nem voltak háborus konjunkturák; egy sereg becsukott bolt és kiadó üzlethelyiség is arra mutat, hogy nem minden boltnak virult fel. Aradnak közel másfélszáz hadbavonult kereskedője bizonyára szintén nem kanalazhatja fenéig a hadinyereséget. De voltak, és bizonyos, hogy elég sokan, akik sokat kerestek. Hogy azonban a kereskedő pénzgyarapodása tényleg gazdagodást jelent, azt ép úgy nem lehet mondani, mint a hogy a nagy pénzbőséget nem lehet nemzeti vagyonosodásnak nevezni. A kereskedő magasabb áron adhatta el áruát: miután új árukat nem kap, a pénzét bankokba rakja, vagy házat vesz rajta. A háboru után azonban, ha az üzletet folytatni akarja, kénytelen lesz, mindenestre magas áron új áru venni s a legtöbb esetben egész felgyülemlett pénzt árukba fektetni. Egyáltalán nincs kizárva az, hogy a mint az áruhiány a kereskedőnek raktáron levő áruát fokozatosan drágította, a békekötés után a tengeren túlról bejövő áruk növekedése, a rejtett árukészletek gyors előugrása, a gyárak termelésének növekedése és általában a produkció terjedése a magas árakat fokozatosan, esetleg gyors iramban csökkenteni fogja és a kereskedő a drágán vett árukészletet kénytelen lesz olcsón, veszteséggel is tudadni, ha csak azt nem akarja hogy az árubőség növekedésével azok a nyakán maradjanak.

Senkise jövendőllie a háboru utáni időkre, de egyáltalán nincs kizárva, hogy a kereskedők leghamarabb fognak a háborus nyereségből és a háboruban gyűjtött „vagyonból” leadni, egyik kevesebbet, a másik többet, a harmadik mindent. A háborus keresetekből különben a legtöbb azoknak a kereskedőknek és ügynököknek jutott, akiknek nincs nyílt bolthehelyiségük, némelyiknek irodájuk se, csak egy kávéházi saroküléstük. A nyílt üzlettel bíró kereskedőnek azonban az a szerencsétlen helyzete, hogy minden kéregető és adománygyűjtő leghamarabb odatalál és minden járókelő benézhet a zsebébe. Látja a boltban a vevők járás-keletését, hallja, hogy mennyiért vették ezt, vagy azt a portékát, és szemet szur nekik ezek jó sora, míg más boldogok észrevétlenül, még

az adókvető bizottság által se vétetve észre, szerzik a százezreket.

Jogos-e most már a kereskedői boltbér emelése? Olyan arányban, mint a hogy kísérletek történtek, semmiesetre se. Emlékezzünk arra, hogy Aradon e tekintetben a béke idején se voltak a kereskedőkre nézve irigylendő állapotok. Aradon az a sajátos helyzet, hogy a nagyobb és az utcai forgalomra számító üzletek egyetlen egy rövid utvonatra annak is csak az egyik oldalára vannak utalva, a háziurak tehát, akiknek ezen az aranyoldalon van a házuk, a háboru előtt is alaposan, sőt a lehetőségig kihasználták a helyzetet, tekintet nélkül arra, hogy a kereskedők akkor is sokat kerestek-e vagy sem. Sokkal magasabbnak a háborus házbéremelés liftje se vihet.

Nézzük, a megnövekedett kereskedői keresetekre milyen megnövekedett kiadások vannak előjegyezve:

1. a magasabb kereseti és a sokféle rendű új adók;

2. a megnövekedett személyzeti kiadások (a kereskedősegédeknek, hivatalnokoknak és egyéb üzleti alkalmazottaknak sokkal nagyobb fizetést kell adni, ha azt akarják, hogy megélhessenek;

3. a magasabb boltbérék.

Azt nem is említettem, hogy a hadi és más jótékonyk köteles gyámolítása is erősebb percenttel éri a boltost, mint másokat.

Mindezt „át lehet hárítani”. Ebben ugyan a közönség szempontjából nincs köszönet. De csak addig lehet áthárítani, amíg mint most, plien a konkurrencia; mielőtt az áruhiány mulásával a verseny nő, az áthárításról nem lehet szó. Pedig a magas adók megmaradnak, a magas üzemiadások is, sőt a házbérek is, hiszen a magas boltbérért azzal „kárpótolja” a háziur a boltost, hogy őt, esetleg még hosszabb idei szerződést köt vele.

Mindennek természetesen az lesz a későbbi időkből a következménye, hogy a jól menő üzletekből lesznek rosszul menő üzletek, fizetésképtelenségek, boltok, melyek bérét hat hónapig a csódtömeggondnok fizeti és miután a háboru után a boltost meg lesz nehezítve, nem lesznek kapósak a legszebb földi bolthehelyiségek és végül a háziurak járnak rosszul.

A szántóföldön az gazdálkodik-jól, aki a földet nem fásasztja ki, hanem úgy műveli, hogy a termő ereje ne merüljön ki és ne apadjon. Ugyanigy van ez a házbérekkel és különösen a boltbéres házakkal is. Az a háziur, aki nem igyekszik a pillanatnyi helyzetet kiaknázni, nem nehezíti meg boltbérelőjének existenciáját, mindenestre jobban jár, mint aki ellenkezőképp cselekszik.

Hátra van még a kérdés: kinek mi köze a háziur és a boltos „szabad egyezkedéséhez”, ami végül is magánügy? hát nem egészen magánügy. Nagyon is közérdekes az, hogy a háboru ltán egészséges és erős kereskedő-osztály fejlődjék. Ennek biztosítására tiltakozni kell ép

úgy a túlságos közterhek, mint a határt nem ismerő boltbéremelések ellen. És ha a kereskedők összefognak és összetartanak, megtalálják ez ellen is a védekezésnek módjait.

Senki se kívánja a háztulajdonosok kárárt. Az ingatlanok vidám ár-emelkedése azt mutatja, hogy a háztulajdonosok anyagi helyzetét nem rendítette meg a lakbéremelési tilalom; ha meg így van, bizonyára bizonyára kibírják a mai helyzetet anélkül, hogy a boltbéréket kétszeresére, vagy még többszörösekre kelljen emelniök.

Faragó Rezső.

Visszavert olasz támadások.

Olasz határér:

Budapest, szeptember 21. (Hivatalos.)

A főhadiszállás jelenti:

Az olaszoknak Sief állásaink ellen intézett támadását a vitéz védők, a tüzérség kiváló együttműködése mellett, közelharcban visszaverték. Az ellenség itt több mint 100 főnyi légnységet veszített. Egyébként egyik határén sem volt különös esemény. — A vezérkar főnöke. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Nem sikerült az újabb nagy angol offenzíva sem.

Berlin, szeptember 21. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati határér:

Rupprecht bajor trónörökös hadesportja:

A hadseregnek Sixt von Armin gyalogsági tábornok vezetése alatt harcoló oszlopai sikeresen állották ki a flandriai csata első napját. Ha az utóbbi napok tűzhatása már sejteni engedte is az angolok nagy erőfeszítését, az ellenség részéről szeptember 20-án felhasznált harci eszközöknek egy 12 kilométeres arcvonalon történt összevonása és harcbevetése a legmagasabb erőfeszítést jelentette. Az ágyúk és aknavetőek legerősebb pergőtüzének legerősebb hullámai mögött Langemarck és Hollebecke közt keskeny támadási vonalon reggel legalább 9 angol, e mellett több ausztráliai hadosztály, sok helyen páncélos gépkocsiktól és lángszóróktól támogatva, rohamra indult. A támadás ide-oda hullámzó harc után eljuttatta az ellenséget egészen 1 kilométer mélységig védelmi zónánkba, Passchendaele és Guelevelt irányában az ellenség időnként tovább előrenyomult. Passchendaeletől nyugatra ellen-támadásunk visszavetette az ellensé-

get. A Menin—iperni uttól északra a terep egy része kezén maradt. A harcmező valamennyi többi szakaszán csapataink szívós, hősiess viaskodása késő délutánig az angolokat legsúlyosabb veszteségeik mellett visszavetette. Harei vonalunk tölesérmezejére, melyen túl az ellenségnek este ujonnan harcra vetett erősítése nem voltak képesek több tért nyerni. A harci zónában fekvő helységek mind birto-

kunkban vannak. Ma reggelig az angolok nem vették fel újból a harcot. A vezetőség és a csapatok teljesítményei, miként az előző flandriai csatákban, ezuttal is a legmagasabbak voltak.

A nyugati arevonat többi hadseregénél, továbbá keleten és a Balkánon nem volt különösebb esemény. **Ludendorff**, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Menkes százados

a váradai káptalan gabona-üzleteiről

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ötödik napja volt tegnap, hogy a temesvári hadosztálybíró előtt Menkes Lipót élelmezési százados védelmét ekként. Amikor az ember hallgatja ezt a biztos beszédű, bátor hangú katonát, az a benyomása az embernek, hogy ez a védekezés a vádtottak ékesszólásának valóságos büszkesége. Meggyőzően beszél Menkes, annyi érvvel és adattal támogatja a maga védekezését, hogy szinte csodálatot kelt. Minden állítását számokkal, aktákkal és rendeletekkel bizonyítja.

A tegnapi tárgyaláson Perlesz József és Schönfeld szállítási kerülfek szövege. Menkes elmondta, hogy ezek voltaképpen ügynökök voltak, akik mások terményeit szállították a katonai raktárnak. Például Schönfeld volt az, aki a nagyváradi káptalani uradalomból zabot, szénát és gabonát szállított.

— Miért nem vásárolt a katonai raktár közvetlen a káptalantól? — Kérdezte a tárgyalást vezető hadbíró.

Menkes így felelt:

— Mindjárt a háború elején azzal a kérésrel fordultam a káptalantól, hogy adja el nekem a katonai raktár számára felesleges gabonakészletét. A káptalan azonban elutasító választ adott. Akkor azt a kérdést intéztem a temesvári katonai hadbizottsághoz, nem volna-e célszerű, ha lefoglalnám a káptalan felesleges termését. Az intendatura azt a feleletet adta, hogy amíg szabadon tudok vásárolni, ne vegyem igénybe a káptalan gabonáját.

— Hogyan van akkor hát, hogy később aztán mégis vásárolt a káptalantól?

— Ez úgy történt, hogy néhány hét múlva felkeresett Schönfeld a káptalani uradalom intézőjével és két tisztviselővel s azt mondta, hogy ezek megbizták az uradalom gabonájának eladásával. Erre azt a kérdést intéztem az urakhoz, miért nem adják nekem közvetlenül az árut? Az urak azt válaszolták, hogy a káptalan inkább átengedi Schönfeldnek a províziót, maga azonban nem kíván hivatalosan szerepelni az eladásnál.

— Hígy hívják az intézőt és a két uradalmi tisztviselőt?

— Nem emlékszem a nevékre.

Menkes ezután azt válaszolta, hogy a bihari nagybirtokosoktól képtelen volt bármit is vásárolni a katonai raktár számára. Mikor felelősi hatóságom, mondotta, azt a rendeletet küldte hozzám, hogy intézzék a biharmegyei községekhez kérdést, mennyi a községekben eladható felesleges katonai széna, a községektől erre vonatkozólag azután kimutatást kértem. A legtöbb község be is küldte a kimutatást; azonban azok a községek, ahol nagybirtokok vannak, — nem válaszoltak. A nagy-kiterjedésű Wertheimstein uradalomhoz hiába fordultam. Többszöri érdeklődésemre Wertheimsteinék azt a kiterő választ adták, hogy

az utak olyan rosszak, hogy 16 ökörrrel sem bírnak egy kocsis gabonát a vasuti állomáshoz eljuttatni. Személyesen kerestem fel lovag Wertheimstein Alfrédet nagyváradi lakásán. — Akkor nagynehezen kaptam tőle néhány kocsis zabot. Mivel ennél a szállításhoz ügynöki provízió nem volt, az uradalom maga reflektált a bonifikációra.

— Schönfeld, Lakatos és Perlesz voltak az ő főszállítói. Ezek ki tudták szedni az uradalomtól a termést, amire én képtelen voltam. A három ügynök közül Schönfeld már meghalt.

— Kapott ön az ügynököktől pénzt? — Kérdezte a hadbíró.

— Schönfeldtől nem kaptam. Az utolsó időben volt Schönfeldnek egy számlája, amelyen elfeledte a neki járó 200 korona bonifikációt levonásba hozni. Visszaadtam neki a számlát, hogy javítsa ki Schönfeld erre azt válaszolta, hogy ilyen csekély összeg miatt nem érdemes a számlát kijavítani. Nekem ajándékozta — mondotta — a 200 koronát. Én azonban ragaszkodtam a számla kijavításához és ez meg is történt.

— Ujhelyi főhadnagynak sem adott Schönfeld pénzt?

— Legjobb tudomásom szerint nem adott. Ruffy Pál gyéresi lakos, aki bérlője volt a káptalani uradalomnak, szintén szállított kukoricát és zabot.

— Kapott Ön Ruffytól pénzajándékot?

— Nem.

— A rendőrség előtt azt a vallomást tetté, hogy kapott.

— Még sem kaptam! A rendőrség ezt a vallomást kiereszta tőlem.

— Megállapítást nyert, hogy azon a napon, amikor Ruffy önnél járt, hogy ön 500 koronát kapott...

— Ruffy tényleg járt nálam egy ügyben, s amikor elment, 500 koronát találtam az asztalomon. Mint hogy aznap sokan jártak nálam, igazán nem tudtam, hogy Ruffy hagyta ott. Ruffyt különben a bíróság felmentette.

Elmondja azután Menkes Lipót, hogy Weisz Kálmán nagyváradi cég 26000 zsákot szállított a nagyváradi katonai raktárnak.

— Igért önnek Weisz Kálmán ajándékot?

— Nem!

— De azért mégis kapott.

— Igen kaptam 1500 koronát, de csak az üzlet lebonyolítása után — Weschler és Társa cégtől, amely cukrot, kávé és teát szállított, 1500 koronát kaptam. Ellenben tagadom azt, mintha Ullmann Rezsőtől, az Ullmann Izidor cég társtulajdonosától pénzt kaptam volna.

— Állítólag 600 koronát kapott tőle — faggatja a tárgyalást vezető hadbíró.

— Ezt a budapesti rendőrség csak kita-

lálta. Ullmann Rezsőt különben a nagyváradi törvényszék felmentette.

— Miért adott ön katonai fuvarleveleket magáncégeknek?

— A fuvarleveleket a hadbizottság beleegyezésével adtam, mert másképpen a vasut magánzállítóktól nem fogadott volna el szállományokat. Hogy ezek a szállítók nem használták fel minden fuvarlevelet katonai célra, azt csak később tudtam meg, s amikor rájöttem, hogy ezek a cégek a megmaradt fuvarleveleket magánzállításaikra használják fel, büntetéspénzeket róttam ki rájuk és az e révén befolyt összegeket jótékony célra fordítottam. Ezekről a pénzekről különben, amelyeket a térparancsnokságnak átadtam, nyugtáim vannak.

A tárgyalást holnap folytatják.

Nyílt levél.

T. Sugár Sándor urnak

a „Magántisztviselők” t. szerkesztőjének

Budapest.

„Levél Aradra” című cikkében, amely válsz az Aradi Közlönyben megjelent cikkemre Ön azt mondja, hogy én ne a közvélemény elé meneküljek a magántisztviselők bajaival, hanem lépjek be a Magántisztviselők és Kereskedelmi alkalmazottak országos szervezetébe. Későn jutott el hozzám az ön írása és ezért csak most válaszolok rá.

Igen tisztelt Kartárs! Ön valószínűleg nem olvasta kellő figyelemmel az én cikkemet, mert akkor nem mondaná, hogy én segélykiáltással fordulok az aradi közvéleményhez, annál kevésbé nyújtottam ki két karomat a kormány felé, hogy segítsen a magánalkalmazottakon. Aki engem ismer, az nagyon jól tudja, hogy én könyörögni nem tudok, hanem igenis követelek!

Én nem az aradi közvéleményhez fordultam, hanem az ország közvéleményéhez, az Aradi Közlöny útján, és fordultam a kormányhoz, az ellenzékhez is, de nem könyörögve, hanem követelve, mert 1904. óta folyton küzdök a magántisztviselők és alkalmazottak kötelező nyugdíja érdekében, de sajnos, mindég süket fülekre találtam. Bocsnat, hogy a következő közmondást citálom: „hogya a ökör tudná, hogy szarva van, nem lehetne vele szántani.” Ez a közmondás kissé drasztikus, de találó, mert ha az ország magántisztviselői és kereskedelmi alkalmazottai tudnák, hogy minő hatalmas testületet alkotnak, akkor már sok mindent elérünk volna. De sajnos, nemcsak mi, hanem maguk a kereskedők sem mernek kellőleg fellépni saját érdekükben. És most szabadjon egy pillanatra rámutatni a kereskedők sanyaru helyzetére.

Hogya egy kereskedő a piacon áll évekig, egy bármilyen virágzó üzlettel, idővel mégis hanyatlak, mert jön a fiatalabb erő, modern eszközökkel és lenyomja a legjobb hírnevet is, mert a korral kell haladnunk és bizony a már öreg kereskedő, nem oly ruganyos, nincsen meg az ifjúkori munkakedve s így kénytelen vergődni, amíg végre benem adja a kulcsot. Minő jövő vár reá? A koldusbot! De ha lépést tartanánk a nyugati államokkal és volna nálunk is kötelező nyugdíj, akkor az a kereskedő is nyugalomba vonulhatna s nem kellene nélkülözni öreg napjaira.

Igen jól emlékszem, hogy ezelőtt pár évvel Maresch Gyula törvényhatósági bizottsági tag néhai Csufák Károlyval egy nyugdíj szabályzatot dolgoztak ki és azt egy memorandumban benyújtották az aradi kereskedelmi és iparkamarához. Vajon mi történt vele? Nem szomo-

ru dolog az, hogy a kamara még reá sem hereditált és ez kedves Sugár kartársra mindég úgy volt, hogyha kereskedőkről, vagy alkalmazottokról volt szó.

Én kedves kartárs nagyon radikális ember vagyok s mindég az igaz szabadságnak és jogoknak voltam a barátja, de sohasem kíváncsi voltam olyan szervezetekbe, amelyek a főnök és alkalmazott tőke és munka között nem a békét, hanem a harcot hirdetik. Az ilyen emberek nem nekünk valók kedves kartárs, mert én szívesen küzdök megalkuvás nélkül a magánalkalmazottak életszínvonalának felemeléséért, de nem oly magas hangon, hanem csinján, szépszerivel és hozzánk méltó hangon. Ott, ahol az alkalmazottal igazságtalanság történik, ott aztán én is kérlelhetetlen tudok lenni és ez legyen a mi feladatunk: Kiméretlenül elbánni egy olyan főnökkel, aki igazságtalan és nem biztosítja alkalmazottjának megélhetését, de igazságot ott, — ahol arra igen sokszor szükség van — a főnökkel szemben. Mert nekünk megértés, kölcsönös egymáshoz való simülékenység van szükségünk, nem pedig harcra s akkor én azt hiszem, hogy könnyebben fogjuk egymást megérthetni.

De én fődolognak csakis egyedül a kötelező nyugdíjat tartom szükségesnek. Ezt remélem én ebben az újonnan megalakított budapesti főkegyesületben elérni, és itt kérem minden aradi kartársnőt és kartársat, hogy okvetlenül lépjenek be ezen igazán céltudatos és radikális egyesületbe és hogyha tömörülve leszünk, akkor legalább azt mondhatjuk: mi is tartozunk valahová, ahol orvosolni tudják előforduló bajunkat. Igen, kedves kartársnőim és kartársaim, igaz van Sugár Sándor kedves kartársunknak: Új vért, új színt, új embereket és főleg új értékelést a meglévő társadalmi erőknél, ezzel aztán neki indulhatunk olyan mozgalmaknak, amelyekről csak javulásunkat várhatjuk.

Most pedig figyelmeztetni óhajtóm kedves szerkesztő kartársamat arra, hogy engem tapasztalataim arra tanítottak, hogy még az sem segít rajtunk, ha százan, vagy ezren jajgatunk, mert a kereskedelem és azoknak tisztviselői mindég a legmostohább bánásmódban részesültek a kormányok részéről, mert amíg az utolsó béresről is gondoskodva van, mi velünk senkinek törődött sohasem és nem is fogunk törődni addig, amíg a jövő képviselőválasztásnál szigorúan nem fogunk ahhoz ragaszkodni, hogy aki nem vallja programjában a kereskedők, a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak kötelező nyugdíját, az ne számítson a mi támogatásunkra. Mert legven az új választási törvény titkos, vagy nyílt, mi csakis ahhoz a jelölthöz fogunk tömörülni, aki kötelezi magát arra, hogy a mi ügyünket a parlament: elé fogja vinni.

Hogy mi a szándéka az új Kormányának velünk szemben, azt még ma nem tudjuk, de a jelekből merítve, már is láthatjuk, hogy továbbra is a mostoha gyermekek leszünk. No de azért nekünk csüggednünk nem szabad, hanem minden alkalommal a kötelező nyugdíjat hangoztatni addig, amíg célj nem érünk.

S most kedves Sugár kartárs, midőn szerencsém van Önnel együtt működhetni, fogadja legszívélyesebb üdvözlétemet s vagyok kíváló tiszt elője

Hacker Mór.

FIGYELMEZTETJÜK lapunk t. olvasóit, hogy a lapkihordóktól újságot vásárolni, vagy náluk a lapra előfizetni szigorúan tilos. Aki ezen órást figyelmebe nem veszi, büntetendő cselekményt követ el. ::: ::: ::: :::

Aradi kereskedők a központok ellen.

(Nincs áru az aradi üzletekben. — 5 órákor zárnak télen.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A köztudatba szinte gyökeret vert már az a hit, hogy a kereskedők kivétel nélkül nagy vagyonokat szereztek a háboruban és minden kereskedőben egy-egy hadimillióm látni a tüzésre könnyen hajló tömeg. A valóság szemben az, hogy egynéhány kereskedő tényleg hatalmas vagyont szerzett a háboru alatt, viszont a legtöbbször jövedelme alig emelkedett, sőt inkább megesappant a háborus években. Az első időben valóban kedvező konjunkturák voltak a kereskedőkre, akinek csak valamire való áruaktára volt, az már az árak hirtelen emelkedéséből szép jövedelemhez jutott, de később a viszonyok egyre rosszabbodtak és ma már a kereskedőiem nem az az eldöré, aminek sokan hiszik. Alkalmunk volt beszélgetni egy előkelő fővárosi divatüzlet tulajdonosával, aki a kereskedők mai viszonyairól a következő érdekes kijelentéseket tette az Aradi Közlöny munkatársára előtt:

— Tévedés azt hinni, hogy ma olyan egyszerű volna egy divatáru cég tulajdonosának lenni. Nézze ezt a vaskos füzetet nincs benne egyéb, mint a pamut árukra vonatkozó rendelkezések és ha az embernek egyéb dolga van, mint ezeket a rendelkezéseket áttanulmányozni, már ez eléggé elvenné a kedvét a mai viszonyoktól. Pedig a rendelkezéseket nemcsak áttanulmányozni kell, hanem be is kell azokat tartani és mérhetetlen sok munkát, fáradságot és bosszúságot jelent ez. A különböző központok valósággal megayomorították a kereskedelmet, szabad forgalomról ma már beszélni sem lehet, ami kevés árunk volt az utóbbi időkben, arra a központok rátették a kezüket és ma már a

normális áron nem lehet áruhoz jutni.

Ha még a központok kuláns üzletfelek volnának, akkor minden jó volna, de éppenséggel nem azok. A kereskedő köteles bejelenteni és felajánlani raktáron levő egész készletét, a központ azután megveszi. De ez az üzlet nem bonyolódik le simán és gyorsan. Hosszu hónapokig tart, amíg a kereskedő hozzájuthat a pénzéhez és akkor is örülnie kell, ha nem fizetett rá a központokkal való összeköttetésére. A legtöbb esetben azonban úgy áll a dolog, hogy ráfizetünk. A kereskedő ugyanis természetesen ahhoz az árhoz viszonyítva ajánlja fel a központnál áruját, amelyért ő azt vásárolta. A központ azonban nem akceptálja a felajánlott árat, amely az áruk tényleges napi árának felel meg, hanem jóval kevesebbet ígér csak az áruért. Legtöbbször alacsonyabban szabja meg az árat még annál az árnál is, amelyért a kereskedő vette. Kénytelen-keletlen bele kell törődni az önkényesen megszabott árba, de ezzel még nincs rendben a dolog. Jönnek a különböző szekaturák, levonások, hiány és mindenféle más címeken, hosszú levelezések, melyeknek vége mindig az, hogy a központnak van igaza.

— És akkor, ha a kereskedő megunva már a végtelenségbe nyúló levelezéseket, beleegyezik a központ által eszközölt levonásokba, csak hogy a pénzéhez jusson, még mindég sokáig nem látja a pénzét. Hónapok telnek el, amíg a központok tényleg folyósítják az általuk elfogadott számla összegét. Tudok például olyan esetet, hogy márciusban leszállított áruért az illető kereskedő még a mai napig sem jutott a pénzéhez. Kamatot persze a központ nem fizet s a kereskedő kénytelen várni, amíg a központ megkönyörül rajta és kifizeti azt a

hatalmas összeget, amely március óta kamatozhatott volna a kereskedőnél.

— A helyzet napról-napra rosszabb lesz, amilyen mértékben egyre kevesebb és kevesebb lesz az áru. Ma már alig van mit eladni. A gyárosok, akikkel évtizedek óta összeköttetésben vagyunk, nem szállíthatnak semmit, a nagykereskedőknek nincs árujuk,

legfeljebb zingygyőzőknél lehet még olykor valamit vásárolni, természetesen csak a leghallatlanabb áron.

De máholnap már ezeknél is kifogy majd az áru és akkor igazán majd nem lehet eladni majd semmit. Pamut és lenáru már egyáltalán nincs forgalomba, egy orsó cernát aranyért se lehetne felhajtani. Szinte alig van értelme már annak, hogy az üzletünket nyitva tartsuk. A polcok mind üresen állnak és a sok felhalmozott doboz tartalma — semmi. Hat órákor már be is zárjuk üzletünket és bezárhatnánk már jóval korábban is, dolog úgy sem akad. Vevő ugyan volna elég, de áru nincsen és tízrevő közül kincsen biztosan üres kézzel távozik az üzletből.

A téli hónapokban valószínűleg már öt órákor fogjuk zárni az üzletünket,

kár a felesleges fűtésért és a világításért. És ma a háboru soká tart, árubiány miatt előbb-utóbb bezárulnak majd az összes üzletek.

— Érdekes az is, mennyire megváltozott a kereskedelem szelleme a háboruban. Azelőtt az ember örült, ha minél több vevője volt, ma jobb szeretik, ha kevesebben jönnek üzletükbe. Az áru ugyanis olyan kevés, hogy az ember szeretné legalább a régi hűséges vevőit kiszolgálni belőle, de még ez se lehetséges. Ha idegen jön a boltba, legszívesebben elküldenék, mert kevés árukészletünket inkább adnók oda azoknak, akik évek óta vásárolnak nálunk.

— A háboru negyedik éve amint látja már egyáltalán nem kedvező a kereskedőkre. A forgalom nagyon jelentős mérvben redukálódott és a ma vásárolt árun keresni már alig lehet. Már a vételára olyan magas, hogy az ember szinte rösteli megmondani a vevőnek.

Tisztelettel kereskedő alig már ma árut vásárolni,

olyan horribilisen magasak az árak. Érdekes, hogy egyedül azok az üzletek tulajdonosai vásárolhatnak bármilyen áron, akiknek vevőközönsége jórészt a parasztok sorából kerül ki. A parasztok ugyanis megfizetik az árut nem törődve azzal, akármilyen drága is.

Kejgyilkosság vagy rablógyilkosság.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

A maga nemében páratlan borzalmas gyilkosság foglalkoztatja a budapesti rendőrséget. A városi villamos rákoskeresztúri végállomáson két katona akart felszállni a villamos vasútra. A végállomáson szolgálatot teljesítő rendőrellenőr igazoltatta a két katonát. Az egyiknél egy rokkant katona nevére szóló szabadságlevelét volt, a másik katonánál pedig Krémer János névre szóló igazoló lap. A rendőr magához vette az igazolványokat s mindhárman felszálltak a villamosra. Krémer egyszerre leugrott a kocsirol és futásnak eredt. A rendőr utána szaladt s a szántóföldön a friss szántásban egy gyermekkorú halotttestre bukkant. A katona

így egérutat nyert, de hamarosan mégis kézrekerítették. A holttestről megállapították, hogy **Holeva Anna** 14 éves munkásleány, akin erőszakot követtek el a zatán megfojtották. A katona tagadta, hogy a borzalmas bűntényt ő követte el. A villamos kocsi kalauznője azonban azt adta elő, hogy előző este Krémer és társa együtt utaztak a leánynyal, aki Krémerral együtt ment el. Krémerről megállapították, hogy katonaszökevény. Az arcán és kezén karcolás nyomai látszanak, az alsó ruháján pedig véres. A katonát letartóztatták.

Kenyeres Balázs dr. egyetemi magántanár délután kiment a helyszínre, ahol megvizsgálta a holttestet. Megállapította, hogy a halál hajnal felé állott be és fulladás okozta. Azt nem lehetett pontosan megállapítani, hogy erőszak történt-e. Valószínű, hogy nem kéjgyilkosságról van szó, hanem rablógyilkosságról, mert a leánynál hatvan korona volt, amikor hazuról elment és csak 78 fillért találtak nála. Az elfogott katona tagadja, hogy ő ölte meg a leányt és alibit igyekszik bizonyítani. A csendőrség széleskörű nyomozást indított.

Halálra ítélt rablógyilkos katona.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —
A szegedi honvéd hadosztálybírósa most ítélt meg **Tisán Valeán György** lugosi 8. honvéd pótzászlóaljbeli népfőlkelő ügyében, aki az év elején háromszoros gyilkosságot követett el és egyik áldozatát ki is rabolta.

Tisán már negyedszeri szökésben volt, mikor január 26-án a Szapáryfalva község határában levő erdőben megölte két fejszeapással **Krassovan Toma** szilvai gazdálkodót, akinek 5040 koronát tartalmazó pénztárcáját is elrabolta. A gyilkosság után elment **Krassovár** házába, ahol két-két fejszeapással megölte **Purdea Lenát**, a gazdálkodó ágyastársát és annak hat éves nevelt leányát, **Gáspár Lenát**. Tízsat a csendőrök fogták el. Akkor még csak az asszony és nevelt leánya megölését fedezték föl. A vádlott bevallotta, hogy **Krassovant** is meggyilkolta, és elvezette a csendőröket az erdőbe arra a helyre, ahol a merénylet történt.

A szegedi hadbírósa előtt beismerte tetteit a fiatal vádlott. A februári rögtönítélő bírósági tárgyalást elhalasztották mert a vádlott előtt mikor bevonult katonának, nem hirdették ki a statáriális rendeletet. Akkor, a statáriális tárgyaláson **Bali Mihály** hóhér is megjelent, két pribékje a honvédkerületi fogház udvarán már ácolta az akasztófát. Nem volt kétséges, hogy az ítélet csak halálos lehet. Gondoskodtak tehát arról, hogy idejében minden együtt legyen. Két szakasz negyven-negyven főből álló katona is készenlében volt már, akik arra voltak kirendelve, hogy a bitófa körül négy szöveget alkossanak. A rögtönítélő bíróság azonban, mely teljesen lefolytatta a tárgyalást, nagy meglepetésre nem ítélt meg. Nem tartotta magát illetékesnek az ítékezésre. Rendes bírói eljárásra utalták a rablógyilkos katona bűnügyét.

A hadosztálybírósa két napig tartó tárgyalás után kötélhalálra ítélte a háromszoros gyilkost.

A halálos ítélet kihirdetése után a hadbírósa kegyelmi tanácsa alakult át.

A honvéd hadbírósa, ma ismét egy rablógyilkos katona bűnügyét tárgyalta. Úgancy a vádlott, **Rudu János**, 32 éves, 8 honvéd pótzászlóaljbeli népfőlkelő, civilben gyepmester **Temesszentpéterin**. Azzal vádolja a katonai ügyészség, hogy 1915. nyarán, csapattestétől való szökése közben, megölte vadházastársát, **Bócz Márta** cigányt, 1916. júliusában pedig társával, **Sztolykov Brankóval** együtt meggyilkolta és kirabolta **Petrovics Miklóst**.

A vád szerint **Rudu** megtudta, hogy a katonasághoz való bevonulása után **Bócz Márta** akivel tizenkét évig élt együtt és akitől három gyermeke származott, megcsalta. Hazaszökött, a mélynádani cigánysátorban találta az asszonyt rokonaival, **Rudu** bement hozzájuk. Együtt vacsoráztak. Vacsora után kihívta **Bócz Mártát** a közeli dögtemetőbe, ott rátámadt, előrántotta fanyelű kését, amellyel keresztülmetsette az asszony nyakát, aztán megszökött.

A múlt év májusában egy **Sztolykov Branko** nevű szökött katonával együtt megölte és kirabolta **Petrovics Miklós** loalkuszt. Együtt borozgattak egy koreszában és amikor **Petrovics** fizetett, látták, milyen sok pénz van nála. Amikor aztán elindultak, az országúton végeztek vele. Leteperték, kirabolták, lehúzták a ruháját, eszmáját, aztán megfojtották, felöltöztették **Sztolykov** egyenruhájába és **Rudu** alsónadrágját a nyaka köré csavarva, — fölakasztották egy fára. A szerencsétlen embert, mint öngyilkost, temettette el a hatóság.

Gomán Luba, a vádlott másik vad házastársa, elmondta a vizsgálat során, hogy egyszer megfenyegette **Rudu** vigyázzon, mert úgy jár, mint az „első”. Egy ízben ki is vitte a dög temetőbe, megmutatta neki a megölt **Bócz Mária** csontjait, az alkapszából kivett egy fogat emlékül. A csendőröket is ő vezette arra a helyre, ahol megölte a vadházastársát.

Ez a szörnyű ember a hadbírósa tárgyaláson mindent tagadott. Visszavonta a vizsgálat során tett beismerő vallomását. Minthogy a beidézett tanúk jórésze nem jelent meg a tárgyaláson, a hadosztálybírósa elrendelte a tanúk újból való megidézését és elnapolta a tárgyalást.

Nem lehet megküzdeni az árdragítókkal.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ma reggel az aradi piacon **Nyári Vilmos** rendőrtiszt tettenért egy jámbor falusi gazdát, aki csekély hatvannégy koronát kért egy métermázsas burgonyáért noha annak maximális ára negyven korona.

— Uram — mondotta a paraszt — én nem hoztam a burgonyát a piacra és nem akarom itt eladni, mert én megrendelésre jöttem be, egy árusító asszony veszi meg tőlem, aki bizonyára drágábban fogja adni, mint én.

A rendőrtiszt a kihágási bíró elé állította, aki egész őszintén a legnagyobb sajnálattal vette a kezébe az ügyet, mert maga is tisztában van azzal, hogy Aradon burgonyát aranyért sem kapni. A sok büntetéssel a termelést elriasztják és az árdragításról alkotott rossz kormányrendeletek következtében

csak a visszaéléseknek és a titkos utaknak nyitnak tág teret.

Egyszer ezekkel a kérdésekkel szembe kell nézni. Vajon lehetséges-e, hogy a jövőben olyan cselekményt büntessenek, amelyet az egész ország minden lakosa elkövet. Neveléssé válik az olyan rendelkezés, amelynek a szigorára Arad város polgármesterének rá kell mutatni a jobb kezével, de a bal kezével szerelmesen a szívéhez szorít egy olyan árajánlatot, amely hetvenkét koronát kér a burgonyáért csak azért, hogy legyen a polgárainak burgonyája. A polgármester sajnos olyan magasan áll, hogy az ő cselekedeteit mindenki látja és ezért az ajánlatot elutasította és nem mert követni ama városok és hatóságok példáját, akik kiállnak a nagy ajtókba és szónokolnak az árdragítók ellen, de a kis ajtón beeresztik őket abból az elvből indulva ki, hogy ma nem az a kérdés, mi mennyibe kerül, hanem az, hogy legyen mit enni.

Nyíltan ki kell monkolni, hogy ma minden ember úgy gondolkozik, amint a pénztárcája szabja meg a megkövetésnek feltételeit. Mindenki vásárol kéz alatt, az ország első emberétől utolsóig és hiába háborodunk fel azon, hogy az árdragításról alkotott rendeleteket senki sem respektálja. Egy szeltes urnak van igazsága, aki azt mondotta, hogy abban a pillanatban, amikor az ügyész a bíróság előtt rádörög a bűnös árdragítóra, nem tudhatja, vajjon a felesége otthon nem vásárolja-e meg az odarendelt falusi asszonytól tizenhatsz koronáért azt a vajot, amelynek az ára tizenegyre van maximálva.

Amíg rossz kormányrendeletek lesznek, amíg ennek kijátszására egy egész ország fog össze, addig csak azt éri vele a hatóság, hogy elriaszt a piacról minden termelőt és rákényszeríti maga a kormány az embereket arra, hogy a rendeletek megkerülésével, a maximális árat sokszorososan túllépve,

ezalatt titokban vásároljanak, amint azt meg is tessék. Ki meri nyugodt lé-

lökkel bezárni azt az embert, aki végső szorultságában harminc koronát ad a zsirért, amikor hetekig szaladgál és a maximális áron szóba nem áll vele sem a hentes, sem pedig az a falusi asszony, aki behozza a zsirt, hogy itt cukorral becserélje.

Hiába mondja a rendelet, hogy a vevő büntetlen marad, ha feljelenti az árdragító eladót. Hogy mennyire hiábavaló volt ez az intézkedés, bizonyítja az a tény, hogy a kormány most már tovább megy egy lépéssel és változtatni akar a rendeletén, mert a feltartóztatlan visszaélések meggátolásul

a vevőt is a bíróság elé akarja cítani.

Idáig is tudott volt, az áron felül való vásárlás. A hatóságok idáig is lépten-nyomon biztatták az embereket, hogy jelentsék fel az árdragítókat. Azonban hol vannak azok a börtönök, amelyek a milliókat magukba fogadhatják, akiket majd a bírónak el kell ítélniök és hol van az a bíróság, amely megtudna birkózni a millió és millió yevő bűnügyével? Azt hisszük, hogy a legközelebbi világháborúig erre nem lesznek képesek. Még ha bezárnák az egész országot, akkor sem érnének eőt, mert az árdragító rendeletek nem a kisebbség, hanem a többség ellen irányulnak. Mélyreható nagy reformokra van szükség és az élelmiszer uzsorának, az árdragításnak ott van a gyökere, ahol az egyszerű paraszt a maga józan eszével azt már a háború elején megtalálta.

— Ha egy pár libért azelőtt kaptam egy pár osizmat, akkor most annyit adom a libámat, amennyibe a mai osizma kerül.

Ha a kormány magára vállalta, hogy Ausztriát ellátja élelmiszerrel, akkor tudja ki-e szközölni azt is, hogy

Ausztria nekünk megfelelő iparcikket adjon.

Az élelmiszer és a legfőbb szükségleti cikkek közti aránytalan kereslet és kínálat kiegyenlítése a legfontosabb eszköz az élelmiszeruzsora és az árdragítás letörésére.

Addig míg az ember titokban, kéz alatt kénytelen vásárolni, addig hiába irunk és beszélünk az árdragítók ellen.

Kitüntetés az önfeláldozó mentésért. A király **Puskás Kornél** 33. gyalogezredbeli katonának, **Puskás János** garbai görög katolikus lelkesz fiának, a koronás czüst érdem keresztet adományozta, a Herceghalomnál a múlt év decemberében történt vasúti katasztrófánál teljesített önfeláldozó mentési munkálataiért.

Miért drágul az arany?

(Adatok az arany-éhségről. — Megszűnt az aradi fémjelző hivatal.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A közönség körében élénk feltűnést keltettek óta az aradi és vidéki ékszerek és egyéb aranyfeldolgozó iparosok ama hirdetménye, amely az arany vásárlására vonatkozik. Alig egy hónappal ezelőtt a hirdetés szerint egy gramm aranyért hat korona ötven fillért fizettek ezek a beváltóhelyek, ma pedig már tizenegy koronát hirdetnek. Az eladó és vásárló közönség nem tudja mire magyarázni az aranybeváltó üzleteknek ezt a magas árgéretét és valami különös titkot sejt a kulisszák mögött. Általános tájékoztatásul közöljük ez ügyben szerzett megbízható információkat, amelyek azt igazolják, hogy az arany ára egészen indokoltan és érthető módon emelkedett ilyen magasra.

A tizennégy karátos arany grammja békeidőben két korona két fillér volt. A múlt esztendő első hónapjaiban az ár felemelkedett egészen négy koronáig, akkor aztán az a bécsi aranynagykereskedő cég, amelyhez az arany hatalmas folyamként ömlik, hirtelen beszüntette az arany bevásárlását és ekkor a tizennégy karátos arany grammjának ára leszállt két és fél koronára. Most ismét emelkedő irányzatot mutat az arany ára. Ennek az a magyarázata, hogy háboruban meggazdagodott egyének pénzüket szeretik aranyba fektetni s természetesen az arany után valóságos hárszát indítanak. Az arany dukátokat, a tíz és husz koronás pénzeket és a külföldi aranyfizetési eszközöket háromszor-negyszer drágábban veszik most meg, ha egyáltalán hozzájuk lehet jutni.

Magyarországra és Ausztriára nézve általában a Bécsből kiinduló utmutatások és szokások irányadók. Bécsben működik a Bank der Juvelier und Urmacher című intézmény, amelyben az ékszergyárosok és a nagykereskedők egyformán vannak képviselve. Ez a kereskedelmi és ipari szervezet időközönként mérlegelés alá veszi az aranytermelés adatait, az arany kereskedelem irányát és ez szabja meg aztán az arany forgalmi árát. Ez a szerv

egyébként arra is vállalkozik, hogy az aranyművesek, a gyárosok és a kereskedők között támadt üzleti differenciákat lehetőleg békésen eloszlassa. Általában ezt arany-tőzsdének, vagy arany-kamarának lehet nevezni. Innen indult ki most is az irányzat, hogy az aranyért lehetőleg minél magasabb árat kell fizetni és Bécsben tényleg a tizennégy karátos arany grammja már elérte a nyolc korona ötvenöt fillért s valószínűleg felmegy tíz koronáig. Beavatottak szerint akkor visszaesés következik, mert a bécsi és budapesti forgalmasabb aranybeváltó helyek hosszabb időre megszüntetik a vásárlást.

Az arany drágulását nagyban előidézi az is, hogy a háború harmadik évében számos aranybánya megszüntette működését, a legtöbb pedig korlátozni volt kénytelen termelését munkáshiány következtében. Az is befolyásolja az arany áremelkedését, hogy az afrikai és amerikai világhírű aranybányák termelvényei már évek óta nem juthatnak hozzánk, mert azokat a semleges, vagy velünk ellenséges államok szerzik meg. Értésülésünk szerint a híres brádi aranybánya is sokkal kevesebbet termel most, mint békeidőben, ami érthető is, mert hiszen a legfontosabb cikkek gyártásához sima ma elég munkáskező, az aranyat pedig mégis csak luxus-cikknek kell tekinteni és az állam, vagy a hadvezetőség munkások átengedésével nem siet oly mértékben az aranybányák támogatására, mint azt a szénbányáknál tapasztaljuk. A közönség tehát számíthat rá, hogy egyelőre még emelkedni fog az arany beváltási ára. Ez az irányzat sem tart azonban örökké, ennek is vége szakad akkor, ha a spekuláció jóllakott vele.

Érdekesnek tartjuk végül megemlíteni, hogy téves a közönségnek az a hiedelme, mintha a nyersarany drágulása következtében az ujonnan készült ékszerek általában kevesebb aranyat tartalmaznának, mint a régi ékszerek. mert az új ékszereket most is éppen úgy ellátják fémjelzéssel, mint béke idején és rányom-

ják, hogy hány karátos aranyból készült. Ismeretes, hogy Aradon is működött a háború előtt fémjelző hivatal. Ez a hivatal a háború alatt megszüntette működését részben azért, mert annak vezetője és a fémjelzést véző tisztviselője hadbavonult, másrészt pedig, mert — amiről annak idején az Aradi Közlöny is említést tett — szabálytalanságot állapítottak meg az arany karikagyűrűk fémjelzése körül. Az aradi és környékbeli ékszerészek ezért leginkább a fővárosban dolgoztatnak és az ott működő fémjelző hivattalal végeztetik el a fémjelzést.

Csak tizenkét percig.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Mindenki tudja, hogy milyen isteni türelem és várakozás kell ahhoz, amíg valaki hozzájut egy interurbán telefonbeszélgetéshez. Egy budapesti beszélgetést kora délelőtt kell előjegyeztetni, hogy legalább délután hozzájuthassunk. Ennek a roppant torlódásnak az oka főként az, hogy a katonai és poigári hivatalok abszolút pazarsággal vették igénybe a telefont és olykor félóra hosszáig elcsevegnek a kagylókon át. Ezek miatt az u. n. állami beszélgetések miatt nem jut a civil-fél szóhoz, pedig neki is meg volna a jussa hozzá, hogy a telefont akkor használhassa, amikor szüksége van rá.

Ezen a tarthatatlan állapotban akar most segíteni a kereskedelmi miniszter, amikor rendeletileg korlátozza az állami beszélgetések tartalmát. A fontos rendelet így szól:

A távbeszélő államkörök túlterheltségére való tekintettel és a beszélgetések gyorsabb lebonyolítása céljából úgy a belföldi, mint az Ausztriával való helyközi (távolsági) távbeszélő forgalomban váltott állami beszélgetések időtartamát négy egységre (12 perc) korlátozzom.

A megkezdett állami beszélgetés ennél fogva négy egységen (12 percen) túl csak akkor tarthat, ha hasonló vagy magasabb rangú állami beszélgetés előjegyezve nincs.

A folyamatban levő állami beszélgetést — ha hasonló vagy magasabb rangú beszélgetés van előjegyezve — 12 perc elteltével bontani s erről a feleket megfelelően értesíteni kell.

Ötezer korona.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Egy ridikül elveszett és benne ötezer korona volt. Ez a hirdetés jelent meg egy ma érkezett fővárosi lapban, hogy a becsületes megtaláló legyen olyan szives, hozza vissza az ötezer koronát, kap érte jutalmul ötszázat. Most éppen azok az idők vannak, amikor az önzetlenség, a becsület, a nemes kötelességtudás, olyan jó üzleteket csinál. Ötezer koronát adni ötszázért! Legyünk csak őszinték, ilyen boldog nem fog akadni, mert vagy tisztességes ember találja meg a ridikült és az felhívás meg külön jutalom nélkül is jelentkezzék volna már a rendőrségen a ridiküllel, vagy a másik eset: zsebredugta egy olyan ember az ötezer koronát, akinek nem ér meg a „becsületes megtaláló” cím négyezeröttszáz koronát. Ez a szép kis összeg bizony elveszett és eltekintve ettől az esettől — amikor egy hölgy volt az elvesztő, aki két kis gyereket vezetett és így történt meg a baj — seholy annyi pénz elvesztés, vagy zsebtolvajlás nem fordul elő, mint nálunk Magyarországon. Tessék vaktában felütni egy újságot, bizonyos, hogy a hírek között ott szerepel: X. Y. kereskedőt a vonaton meg-

lopták. Pénztárcáját, amiben százezer vagy kétszázezer korona volt, ismeretlen tettes eltemerte.

Az embernek ez az első gondolata: aki ennyi pénzt hord magánál, miért nem vigyáz rá jobban! Akitől el lehet lopni százezer koronát, az meg is érdemli. A második gondolat pedig az: mi az ördögöt hord magánál ennyi pénzt az illető? Az egész civilizált világon — pedig máshol is vannak gazdag emberek és máshol is kötnek üzleteket — nagyon egyszerű módon csinálják ezt: esekkel. A modern kereskedő nem hord magánál több pénzt, mint a mennyi a napi kiadására kell, száz, kétszáz koronát és egy csekk-könyvet. Simán, elegánsan, baj, veszély nélkül utazik, kereskedik — így van ez mindenütt, csak nálunk szokás az, hogy a bevásárlásra induló üzletember kétszázezer koronát, jó, ropogós ezres bankókban tesz a tárcájába. Kétszáz darab, vagy még több ezres maga kipuffasztja a tárcát és zsebt. Csak az nem látja meg, aki vak és az nem lopja ki, aki nem akarja. Nálunk szokás csak ekkora pénzt magánál hordani, ha nagyon óvatos az illető, bedugja az ingébe, vagy jé ég tudja hová és erre az ötletére nagyon büszke, azt mindjárt ott a vonaton el is meséli,

Ekkora pénzekkel járnak nálunk az emberek, befeküsznek sötét vonatokba, felmennek Pestre, vadidegen, harmadrangu hotelekbe, olcsó szerelmi kalandokért betévednek zugutcákba és ha jó kedvük van, az első zenés helyen jól berugnak. Seholy olyan könnyű dolga nincs zsebtolvajnak, mint köztük. Máshol a zsebtolvaj művész, pszichológus, nálunk minden facér mesztelvény a legkisebb kockázat nélkül nyulhat bele az első kövér pasas zsebébe: biztos, hogy jó fogást csinál.

Ennek pedig nagyon egyszerű oka van. Ezek a nagystilű kereskedők tegnap még tíz pengős üzleteket kötöttek, egy valamire való bankba be se mertek volna lépni. Náluk a sok pénz új dolog, hirtelen átmenet, amit még képzelni sem tudnak. Azt hiszik, náluk, maguknál van a legjobb helyen és nagyon szivesen meg is mutatgatják, a sok ezrest idegen és ismerős előtt: hadá képedjenek el, hadá irigykedjenek. Aztán jön a zsebtolvaj, aki se nem művész, se nem pszichológus, csak egész közönséges éhenkórász gazember, megvárja, amíg elszundít, vagy egy kis rumliba kerül az illető és szép, kényelmesen kiemeli magának a főnyereményt. Ezen még sajnálkozni sem lehet, csak nevetni.

Kivételnek, tehát időtartam tekintetében nem esnek korlátozás alá: Ófelségeik, a király és királyné, továbbá a hadseregfőparancsnokság beszélgetései; azok a beszélgetések, ame-

lyeket a magyar királyi és osztrák kormánytagjai, valamint a horvát bán személyesen folytatnak.

E rendelet a háboru tartamára érvényes.

Aradi tiszt a II. Jsonzó-csatában.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az Aradi Közlöny a napokban megírta, hogy Balla Béla egy kolozsvári gyalogezredhez beosztott 28. vadászszázaléjbeli hadnagy, Balla Frigyes aradi festőművész fia, az olasz harctéren néhány emberével egy olasz alezredest és több száz főnyi legénységet elfogott. A vitéz katonatiszt ebben az ütközetben súlyosan megsebesült s a zombori kórházba került, ahonnan ma az aradi tartalékkórházba szállították. Az Aradi Közlöny egyik munkatársa együtt utazott Balla Bélával, aki utközben harctéri élményeiről ezeket mondta:

— Az ezredet, amelyhez beosztottak, kétszer dicsérte meg a hivatalos jelentés. Először akkor kapott dicséretet, amikor a Brestovica-völgyben vitézül varekedett. Innen szeptember elsején az ezredet Medeazza-vonalra rendelték, ahol az olaszok meglehetősen előrenyomultak. Négy napig álltuk az olaszok borzalmas tüzéségi tüzet. Embereim már türelmetlenkedtek a tétlenség miatt és valósággal jókedvűek lettek, amikor 3-ikán este megtudták, hogy az ezred 4-én reggel támadni fog.

— Negyediken hajnalban a mi tüzésünk megkezdte működését. Mi kimontunk az állásokból, mert tudtuk, hogy az olaszok pergőtűzet zúdítanak állásainkra, mielőtt a mi tüzésünk dolgozik. Ugy is történt. Az olaszok pergőtűzzel teljesen széllelték az állásokat, amelyek a főddel egyenlők lettek. Amikor világosodni kezdett, rohamjáróink megkezdtek a támadást. A rohamjárók keresztülgázoltak az olasz állásokon. Ezután következett a rohamvonalak támadása, amellyel elfoglalták az olaszoknak meglehetősen megerősített állásait.

— Én azt a parancsot kaptam, hogy tisztítsam meg a dolinákat. Az első dolinánál 15 emberemmel megakadtam, mert az olaszok gépfegyverrel hevesen tüzeltek ránk. Két oldalt működni kezdtek a mi gépfegyvereink és sikerült is az olaszokat kivernünk. Itt száz olasz megadta magát és két gyalogsági ágyút is zsákmányoltunk. Meg akartam tisztítani a dolinát, amikor balról tüzet kaptunk. Az olaszok a 145. magaslátot megszállva tartották, míg kétoldalt a mieink előrehaladtak. Itt 800 embere lehetett az ellenségnek. 200 ember a 145. magaslát mögé vonult, míg 600 ember a dolina bejáratánál foglalt állást. Két gépfegyverből ontották ránk a tüzet. Nekem sikerült egy gépfegyvert ellenük irányítani, amely borzalmas pusztítást vitt véghez az olaszok között. Ekkor az ellenség bevonult a dolinába.

— Egy óra hosszat tartottam itt magamat 12 emberemmel, mert a többi harc képtelen lett. Segítségét kértem többször is, de nem kaptam. A szolgám és egy őrzető két láda kézigránát talált, ezt rögtön előhozták, egyik cigány katonám pedig a 19. század néhány emberét hozta segítségül. Valóságos kézigránát-záport zúdítottunk az olaszokra, akik megfogyatkozva kénytelenek voltak visszavonulni és egy kavernába huzódni. Embereim a dolinára ugrottak és innen dobták az olaszokra a kézigránátokat. Ekkor én, Ohrenstein önkéntes és néhány ember behatoltunk a kavernába és kézigránátokat dobtunk az ellenségre. Egy olasz tiszt

hözám ugrott és revolveréből közvetlen közelről rám lőtt. A golyó acélisakomnak hátsó részéről egy darabkát letört, de más bajom nem esett. Ebben a harcban megsebesült az olaszok parancsnoka, egy alezredes is. Itt 500 sebesületlen olasz és körülbelül 250 sebesült ember került fogságunkba a segélyhelylyel együtt. Az olasz alezredes revolverét nekem adta át.

— Ezután tovább akartunk előre nyomulni, amikor gránát esapott közénk és embereim közül többen megsebesültek. A gránát megölte a tiszt szolgámat s az eksplozió következtében feldobott föld engem is eltemetett. Esméletemet veszítettem s az embereim bevitték a kavernába. Arra óbredtem fel, hogy láрма van körülöttem és embereim kiáltozni kezdtek:

— Bekerítették az olaszok!

Ekkor már alig néhány emberem volt. A többi részint megsebesült, részint a foglyokat kísérte hátra. Hátra siettem a zászlóaljparancsnoksághoz, ahol a parancsnok, Sztrinovics őrnagy ezzel fogadott:

— Bravo fiam! Hallottam, mit csinált délelőtt!

— Rövid tüzelés után az őrnaggyal és 20 emberrel rohamra mentünk. Ekkor sebesültem meg. Végigvágódtam a földön s láttam, hogy az őrnagy is megtántorodik és elesik. A harc kimeneteléből semmit sem vehettem ki, csak azt láttam, hogy tartalékjaink rohamra mennek. A kórházban arról értesültem, hogy őrnagyunk belehalt sérüléseibe.

— Amit tettem, az nem hőstett, hanem az adott viszonyok között szükségszerű cselekedet volt. Embereimet, ezeket a derék, kötelességüket hiven teljesítő, a nélkülözéseket hősiességgel viselő katonákat illeti a dicséret.

Magyarország legrégibb sajtópere.

(Greén Nándor főkapitány megsértése a bíróság előtt.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Gallovich Károly budapesti újságíró állott megvádolva az esküdtbíróság előtt. Arról volt szó, hogy az ügyészség inkriminált egy cikket, amely az „Aradi Munkás”-ban jelent meg. Ezt a cikket az aradi szociáldemokrata pártvezetőség közreműködésével a perbevonott újságíró fogalmazta, s közzétették azzal, hogy a pártvezetőség egyetemlegesen viseli a felelősséget. Mikor a cikk nyomán a bünvádi eljárás megindult, a pártvezetőség szerzőként megnevezte az újságírót, kimondva, hogy álljon csak ő helyt a cikkért s a benne foglalt sértésekért, amelyet együttesen eszeltek ki, mert ha elítélnék valakit, csak őt ítélik el.

A per Magyarország legrégibb sajtópere, ezelőtt 10 évvel indította meg az ügyészség, s hihetetlen módon közbejött körülmények gátolták annak befejezését. Ott kezdődik az eset, hogy Aradon a munkaadók krimiosaut rendeztek, s kizárták az építőmunkásokat, s a rokon-szaktám munkásait. Erre a munkásság gyűlést tartott, s ennek végeztével a tömeg elmozlott. A rendőrség e közben összefogdosott néhány

munkást, s három napig zárva tartotta őket. Ezt az esetet tette szóvá Gallovich Károly egy aradi lapban és az Aradi Munkás-ban, azt írta, hogy a munkások jogait elkobozták, a főkapitány helyettes, Greén Nándor érdemeiket akart megszerezni, s azért buzgólkodott, mert sokáig volt már tb. főkapitány s a munkásság hátán törtet felfelé.

Gallovich beismerte a cikk szerzőségét. Elmondta, hogy ő annak idején szociáldemokratapárt titkára volt, s mint „pennás embert” megbízták a cikkek írásával. Szolidárisnak kellett lennie a pártvezetőséggel állása miatt. Őt bízták meg a szövegezéssel a vezetők, s joga volt a vezetők nevében szövegezni a cikket, de a többség, mikor a per megindult, úgy határozott, hogy ő maradjon az obligóban, a vezetők visszavonulnak. Hát így került egyedül a vádlottak padjára. A rendőrség elakarta kobozni a munkások jogait, s ezért támadta Greén Nándor főkapitányt. Azóta már ki is békültek és Greén visszavonta feljelentését, de az ügy hivatalból üldözendő. Nem érzi magát bűnösnek.

Greén Nándor aradi főkapitány táviratilag jelentette, hogy gyomorgörcsei miatt nem tud megjelenni a tárgyaláson.

Medvigy István dr. ügyész a tisztviselő védelmét kérte az esküdtektől, s a vádat fenntartotta.

Papp János dr. védő mondott ezután nagyhatású védőbeszédet, amelyben egyebek közt a következőket mondotta:

— Egy nagyváradi huszárönkéntes nemrég feltalálta a távolbalátást. Hogy igazságosan ítélhessünk ebben az ügyben, nekünk is szükségünk volna egy készülékre, amely nem a térben, de az időben lát távol, élénk idézi a tíz év előtti eseményeket, személyeket, hangulatot, érzést és meggyőződést. A cikkek 10 évvel ezelőtt jelentek meg, de azok felett csak akkor lehetett volna igazságosan ítélni, amidőn még azok az események, amelyek megírásukra okot szolgáltatottak, hatásukkal ott éltek az emberek lelkében. Ma nem lehet a 10 év előtti közhangulatot visszaidézni. De kérdem, — ugymond — ki kívánja ennek az ügynek a tárgyalását, amikor a sértett fél kijelenti, hogy ő nem akar semmit a vádlottól, ő megbocsátott és kibékült? A kir. ügyész ur azt mondja: a megsértett jogrend? Hiszen a 10 év előtti jogrend már sehoh sincs, a mostani jogrend pedig, amely maga is azt vallja együtt a koronás királlyal és a kormánnyal, hogy a munkásnépnek nem kardlap és nem rendőrtettek, hanem jog és jó megélhetés jár, — nem kívánhatja annak a megbüntetését, aki ezért a jogrendért az első sorokban harcolt. Ezt a part és a vádlottnak a megbüntetését csak a formalizmus követeli, amelytől még nem lehetett megtisztítani a magyar igazságszolgáltatást, s amelynek ma is az az elve, hogy fiat justitia, et perezt mundus. A polgári lelkiismeretnek és az ezen alapuló polgárbírósnak szembe kell helyeznie magát ezzel a helytelen felfogással.

A szép beszéd után az esküdték tanácskozássra vonultak vissza, s fél órai tanácskozás után az esküdtfőnök kihirdette az esküdték határozatát, amely szerint Gallovich Károlyt nem találták bűnösnek. A törvényszék e verdikt alapján a vádlottat felmentte.

A királyi ügyész az ítélet ellen semmiségi panaszt jelentett be.

OLVASSA NAPONTA

Az „Aradi Közlöny” apróhirdetéseit. Hétköznap 50—60. vasárnap és ünnepnap 100—120 különféle apróhirdetés található az „Aradi Közlöny”-ben. —

Válaszolt a király a pápának.

Elfogadja az uralkodó a békejegyzék feltételeit. — Hajlandó a monarchia a leszerelésre.

— *Saját tudósítók telefonjelentése.* —

Bécs. Ófelségéek XV. Renedek pápa augusztus elsején kelt jegyzékére adott válaszjegyzéke, amelyet a külügyminiszter a hó huszadikán adott át a bécsi pápai nunciának, így szól:

— *Szentatya!* A tartozó tisztelettel és mély megindultsággal vettünk tudomást Szentégednek ama lépéséről, amelyet istentől reáruházott szent hivatalának teljesítéséről nálunk és a többi hadviselő államok fejénél azzal a nemes szándékkal tett, hogy a súlyos megpróbáltatásokat kiállt népeket olyan megegyezésre bírja, amely visszaadja nekik a békét. Hálás szívvel fogadjuk kegyes gondviselésének ezt az újabb adományát, amellyel Szentéged valameny népet kivétel nélkül megajándékozta és lelkünk mélyéből üdvözljük azt az intést, amelyet Szentéged a hadviselő népek kormányaihoz intézett. E borzalmas háború folyamán mindig úgy tekintettünk fel Szentégedre, mint legmagasabb reménységre, aki a földieket meghaladó küldetésénél fogva és a reáruházott kötelességéről való magasztos felfogás alapján magasan felette áll a hadviselő népeknek és minden befolyásnak hozzáférhetetlenül, megtalálhatja azt az utat, amelyen elérhetjük ama kívánságunknak megvalósulását, hogy tartós és mindenre nézve tisztességes békét kössünk.

— Amióta megdicsőült elődünk trónját elfoglaltuk, teljesen tudatában vagyunk annak a felelősségnek, amellyel Isten és ember előtt tartozunk az osztrák-magyar monarchiának ránk bízott sorsáért. Ezért sohasem tévesztettük szemünk elől azt a nagy célt, hogy népeinknek mielőbb visszaszerezzük a béke áldásait. Mindjárt trónralépésünk után megadatott nekünk, hogy szövetségeseinkkel együtt megtegyük a megdicsőült elődöm néhai Ferenc József császár és király által tervezett és előkészített lépést a tartós és tisztességes béke útjának egyengetésére. Az osztrák országgyűlés megnyitásánál elmondott trónbeszédünkben kifejeztük ezt a kívánságunkat és hangsúlyoztuk, hogy olyan békére törekszünk, amely a népek jövőbeli életét megóvja a haragtól és bosszuvágytól és biztosítja őket a fegyveres erőszakkal szemben. Közös kormányunk nem mulasztotta el időközben, hogy ismételt és nyomatékosan, az egész világba elhallatszó szavával kifejezze az osztrák-magyar monarchia népeinek azt az akaratát, hogy a

vérontásnak véget vessünk

olyan békével, amely Szentéged szeme előtt is lebeg. Boldoggá tesz a gondolat, hogy kívánságaink kezdettől fogva arra a célra törekedtek, amelyet Szentéged ma követendőnek jelöl meg. A Szentégedtől nemrég kapott szabatos és gyakorlati serkentést behatóan megfontoltuk és a következő eredményre jutottunk:

— A mélyen gyökerező meggyőződés erejével üdvözljük Szentéged vezető gondolatát, hogy a jövőbeli világrend a jog, erkölcs hatalmán, a nemzetközi igazságosság és törvényesség uralmán alapuljon. Attól a reménységtől is át vagyunk hatva, hogy a jog tudatának emelése erkölcsileg újjá teremti az emberiséget. Csatlakozunk ezért Szentégednek ama felfogásához, hogy

a hadviselő felek tanácskozást tartanak,

amelyek megállapodásra vezetnek és vezetnek is,

hogyha megfelelő biztosítékkal, hogyan lehetne a szárazföldi, tengeri és légi fegyverkezést egyidőben kölcsönösen és fokozatosan bizonyos mértékre leszállítani és arra, hogy a jog szerint a föld valamennyi népének tulajdonában levő tengert, hogyan lehetne egyesek uralmától, vagy hatalma alól felszabadítani és mindenkinek egyenlő használatra megnyitni.

Teljes tudatában a Szentéged által javasolt kötelező döntő bíróságok békeszerző jelentőségének, hajlandók vagyunk Szentégednek erről a javaslatáról is tárgyalást kezdeni.

Ha sikerülne, amit teljes szívből kívánunk, a hadviselő feleknek oly megállapodásokra jutniok, amelyek megvalósítják ezt a magasztos gondolatot és ezzel megadják az osztrák-magyar monarchiának a zavartalan továbbfejlődés biztosságát, akkor nem lesz nehéz a hadviselő államok közt szabályozandó egyéb kérdéseket sem az igazságosság és méltányos belátás szellemében a kölcsönös létfeltételek figyelembe vételével kielégítő módon megoldani. Ha a föld népei Szentéged javaslatához képest békés hajlandósággal tárgyalást kezdenének,

ebből kivirulhatna a tartós béke.

Teljes mozgási szabadsághoz juthatnának a tengeren, megszabadulnának súlyos anyagi terheiktől és a jólétnek újabb forrásai nyílnának meg nekik.

— A mérséklet és kiengesztelődés szellemétől vezelve, helyes alapot találunk a Szentéged által tett javaslatokban a mindenre nézve igazságos és tartós béke megkezdésére szolgáló tárgyalásokra és élénken reméljük, hogy ugyanezekből a gondolatokból vannak áthatva most a mi ellanségeink is. Ilyen értelemben kérjük a Mindenhatót, áldja meg a Szentéged által megkezdett békés művet.

Szentéged nagyon engedelmese fia,

Károly s. k.

Komoly berlini körök tárgyalásai a békéről.

— *Saját tudósítók telefonjelentése.*

Rotterdam. A Reuter-ügynökség jól informált helyről értesülve, közlésezi, hogy Angliának és szövetségeseinek mi az álláspontjuk Németországnak azzal a szándékával szemben, hogy amint az ellenséges sajtóban olvasható, Belgiumról és más területekről való lemondással, koncessziókat tesz. A szövetségeseik szerint Németország nyilvánvalóan bevallotta, hogy a háborút nem nyerheti meg. Nyilvánvaló, hogy Németország az északi front legutóbbi eseményeire való tekintettel, azt a benyomást keltette a népben, hogy a katonai helyzet pillanatnyilag olyan, hogy elő lehet állni olyan tervvel, amelyek a nagynémeteket kielégíthetik. A szövetségeseik szempontjából a háború nem végződhetik be, mielőtt el nem érjük azt a célt, amiért ez a borzalmas összeütközés támadt, amely már több mint három éve tart: a porosz militarizmus örökre való eltüntetését.

Rotterdam. A Newyork Herald washingtoni jelentése szerint Lansing államtitkár a Washingtonban akredi-

tált entente nagykövetek részvételével több nap óta folytatólagos értekezletet tart, amelyek az eddig kiszivárgott hírek szerint a legújabb felmerült béke jelenségek körül folynak. A Newyork Herald jól értesült tudósítója hangsúlyozza, hogy Washingtonban a békére igen kedvező a hangulat.

Berlin. A Börzen Courir jelenti, hogy a legutóbbi időben illetékes körökben a békét érintő komoly tárgyalások folytak, amelyekben szóba került Belgium sorsa és a kölcsönös kártalanítás kérdése is. Michaelis kancellár a jövő hét esütörtökén a birodalmi gyűlésen fontos nyilatkozatot tesz a béke kérdéséről:

Zürich. Amsterdamból jelentik: A németalföldi kormány a pápa béketörekvéseit, a hogy csak teheti, támogatni fogja. A kormány ezzel Vilma királynő határozottan kifejezett akaratát teljesíti.

Ugron Gábor mulatása

— *Saját tudósítók telefonjelentése.*

Budapestről telefonálja tudósítók: Ugron Gábor belügyminiszternek és társainak hajnali mulatsága sokkal furesább körülmények között játszódott le, mint azt tegnap megirtuk. A belügyminiszter, Palugyay Móric államtitkár és társai a Ritzből érkeztek a Kaszinóhoz. Cigányt is onnan hoztak — nem mint tegnap tévesen irtuk, Berkes Béla, hanem Kóczé Antal bandáját — amely a Dunapalota-szállóban muzsikál minden este. Hétfőn este tizenegy órakor a miniszternek képviselőkből és főispánokból álló társasága a Ritzből távozott. Ugron odalépett a cigányokhoz, mondván:

— Menjetez csak előre az Országos Kaszinóhoz, mi is oda jövünk.

A zajos társaság kivonult a szálló főbejárata elé, itt találtak egy autómobil. Ebbe beültek öten, Ugron és Palugyay vezetésével. Az autó elment az Országos Kaszinóhoz és onnan visszatért a Dunapalota szálló elé, ahol felvette a másik csoportot, amelynek Beck Lajos volt a vezetője, majd egy harmadik fordulóval még egy pár embert, úgy hogy összesen tizenegy tagból állott a társaság.

Mialatt az autómobil a fordulókat tette Ugron és Palugyay felmentek a Kaszinóba és, az ugynevezett zöld teremben akartak letelepedni. Az Országos Kaszinó, amely mindig szívesen látta vendégül Magyarországi belügyminiszterét, nem akarta kitenni magát annak, hogy megbüntessék. A személyzet ezért udvariasan azt tanácsolta Ugronnak, hogy abba a terembe menjenek, amely a Steindl-céh terme. Ez tulajdonképpen nincs a Kaszinó épületében, hanem a szomszédos házban és folyósó köti össze a Kaszinóval. Itt ivott és mulatott vidáman a társaság. A Kaszinó pincérei rogyásig hordták a pezsgőt, később a komoly és az ország gondjaitól terhes honatyák táncra perdültek és folyt a heje-huja azon az ójszakán, amelyen a nagyközönséget az Ugron Gábor által aláírt záróra rendeletre hivatkozva a szigorú rendőrök először kergették haza tizenegy órakor.

A Kaszinó tagjai másnap tudták meg a mulatságot és felháborodva tárgyalták. Kijelentették, hogy ez skandalum és meg fogják írni egy újságnak. Valaki, aki a cenzura bizottság egyik tagja, kijelentette, hogy a cikk közlését nem fogja megengedni. A lapok tegnapi közlését a Kaszinó tagjai azután nagy meglepődéssel fogadták.

Támadás

Mezőssy Béla ellen.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Ma reggel a Világ című napilapban Mezőssy Béla földmívelési minisztert támadó és vádoló cikk jelent meg, amely röviden ez:

Mezőssy Béla birtokának székhelyén, Ujfehértón, működik az Ujfehértói Gazdakör, a mely az ujfehértói gazdáknak kulturális egyesülete, kaszinója. A körnek diszelnöke Mezőssy Béla. 1915. második felétől fogva, a cikk szerint, a gazdakör rendszeresen foglalkozott termények vásárlásával és eladásával. A cikk szállítási engedélyeket idéz, amelyek szerint több szolgabíró, a földmívelésügyi miniszterium utasítására, többször engedélyt adott az ujfehértói gazdakörnek bab, buza, burgonya és egyéb termények Ausztriába, Boszniába és Magyarország egyes vidékeire való szállítására. A szállítási engedélyek mindig egy vagy több waggonra szóltak.

A pénzügyigazgatóságnak feltűnt a gazdakör ilyen üzleti működése és minthogy üzleti ténykedése után adót nem fizetett, vizsgálatot indított. A vizsgálat, amelynek jegyzőkönyvét a cikk helyenként szó szerint közli, kiderítette az elnök, az alelnök és a jegyző vallomásából, hogy a háboru kitörése óta a gazdakör főformán feloszlottnak tekinthető, mert tagjai háborúba vonultak, helyiségét feladták és butorait elraktározták. Közgyűlést, választmányi gyűlést sem tartottak egész az idén márciusig.

A cikk szerint ezután a pénzügyigazgatósági vizsgálat után, 1917 májusban, Mezőssy Béla közgyűlésre hívta össze a gazdakört, tudatta a körrel, 10000 kor. vagyona van. Amikor Mezőssy miniszter lett, a leleplező cikk szerint Mezőssy megígérte a gazdakörnek, hogy szövetkezetté alakítja át és állami támogatást szerez neki.

A miniszter — mint fővárosi tudósítónk jelenti — több estű lapban cáfolja a reggeli lap vádjait. A nyilatkozat lényege ez:

— Rágalom, hogy az ujfehértói gazdakör nevével visszaélve magamnak akár egy fillér vagyoni hasznot is szereztem volna. A valóság az, hogy szereztem vagyont az ujfehértói gazdakörnek, pénzben kifejezve körülbelül 40.000 korona értéket. Hasznára voltam az ujfehértói és vidéki gazdáknak és segítettem oly egyszisztenciákon, akik a háboru elején tönkrementek és akik az én működésem nélkül elpusztultak volna.

— A Gazdakörnek ez a működése pedig nem történt és nem történhetett titokban, mert hisz száz és száz gazda szállított a gazdakörnek, a szállítás maga pedig szállítási igazolványok alapján a legteljesebb nyilvánosság mellett, valósággal hatósági ellenőrzés alatt történt.

— A gazdakör számadásai, feljegyzései az összes bevételekről és kiadásokról megvannak, hogy ez a tényállás minden pillanatban hitelesen megállapítható.

— Meggyőződhetett volna erről az is, a ki ezt a rágalmazó hadjáratot ellenem szervezte, az is, aki eszközül szegődött hozzá.

— De hiszen világos előttem ennek a rágalomnak sötét célzata azokból az előző szakadattan, különböző helyeken konok szívóssággal jelentkező támadásokból, amelyekkel azon pillanattól kezdve megtisztultak, amikor bizonyos kormányzati intézkedések előkészítésével nagy, milliós vagyonérdekeket merészkedtem kényelmükben fenyegetni.

Budapestről telefonálja tudósítónk: Egy estiben írja a következőket: A Wekerle kormány belügyminisztere és földmívelésügyi minisztere megbukott. Mezőssyt kapkodó rendeletei, Ugront a főispáni kinevezések és mindegyikről illetékes kísérletei tették lehetetlenné. Mezőssynek a fehértói botránya, Ugronnak a hajnali mulatozása van még rovacon. Wekerle egyikkel sem akar dolgozni és csórig is kedvetlenül látta működő sztereótipusait. Most, hogy szilárdabb lett lába alatt, a talaj, kiszeréli a minisztereket. Ugron Gábor helyébe Návay Lajos kerül és Mezőssy székébe pedig Serényi Béla gróf foglalja el, aki a korm. földmívelésügyi kormányzatban Szerényi József követ.

Budapest. A Magyar Tudósítót a következő közlésére hatalmazták fel: A Nap és az Az Est-ben Ugron Gábor és Mezőssy Béla miniszterek ellen intézett támadások folytán a kormány állagára is visszaható kombinációk látnak napvilágot, melyek légből kapottak, semmilyen alappal nem bírnak és a jövőre nézve is az ilyen támadások semmiféle kihatással nem lesznek a kormányra. Legfeljebb kényszerűséget vonnak maguk után, hogy azok megtorlása iránt a szükséges intézkedéseket meg kell tenni.

H I R E K.

Olasz békeomozgalmak.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Luganó. Az olasz rendőrség a múlt héten Luganóban és Rómában két titkos nyomdát fedezett fel. Mindegyik nyomdában röpiratokat nyomtattak, mely példányainak egy része a katonák kezébe jutott. Ennek a röpiratnak az a címe: „A felszabadított Oroszország”, és tartalma forradalmi és anarchisztikus. A röpirat a dinasztia eltávolítását, a köztársaság kialakítását és a békének helyreállítását követeli. Egy röpirat csomót egy asszonynál találtak, aki mint házalónő befurakodott a katonák közé és szétosztotta azt. A vizsgálat kiderítette, hogy a röpiratokat Olaszországban nyomtatták.

Luganó. Az olasz szociálisták római osztálya szokatlan tevékenységet fejt ki. Az utóbbi időben a szociálisták tolytonosan üléseztek, de hogy milyen célból, azt nem tudják. Tegnap az anarchisták is ülést tartottak Rómában. Az olasz minisztertanács előtt fekszik a szociálisták egy memorandumja, amelyben a háboru céltalanságát bizonyítják és békét követelnek.

Anyja és gyermeke a gyoroki tóba fulladtak.

(Lázár Mihály állomásfőnök családjának tragédiája.)

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Ma délután Gyorokon megrendítő katasztrófa történt. Lázár Mihály a Máv. gyoroki állomásfőnökének felesége és hat éves kislánya fürdeni mentek a kavicsbányánál levő tóba. A község intelligenciájának rendes fürdőhelye, ahol kabinokat is építettek és a esekély mélységű vízben teljes biztonsággal, semmi veszély által sem fenyegetve szoktak fürdeni. Az állomásfőnök fiatal felesége a szokástól eltérőleg a sötétség beálltaig nem érkezett haza, ezért a férj elküldött a fürdőházhoz, hogy nejeinek elmaradása okát megtudja.

A küldőre azzal a szomorú és megdöbbentő hírrel érkezett vissza, hogy a kabint nyitva találta, amelyben az urinőnek és hat éves Juliska nevű leányának ruhája is ott volt, de a fürdőzőknek nyomuk veszett. A legrosszabbtól tartó állomásfőnök azonnal maga is leszaladt a tóhoz és miután meggyőződött, hogy neje és gyermeke nincsenek ott, rögtön embereket hívott segítségül, akik csaklyákkal átkutatták a vizet, de még az éjszaka folyamán sem találták meg az urinőt és leánykáját, akik minden valószínűség szerint a vízbe fulladtak. Az egész község népe kisereglett, hogy segítségére legyen a tiszteletben álló, mélyen sujtott férjnek, aki ilyen tragikus módon egyszerre veszítette el feleségét és egyetlen gyermekét.

Valószínűnek tartják, hogy fürdés közben a kis leány a tó agyagfenekén lévő egyik gödörbe jutott és ott elmerült. Az anya látva gyermeke veszedelmét, segítségére ment és maga is ott veszett.

A megrendítő csapás híre csak késő éjszaka jutott el Aradra.

— **Kitüntetés.** Ambrus Béla tüzérhadnagy, Ambrus Gy. Lajos gyógyszerész fiának, a hadsereg főparancsnokság az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásáért a II. osztályú ezüst vitézségi érmet adományozta.

— **Az aradi honvédek elhelyezése.** Az Aradi Közlöny a napokban leközlölte az aradi honvédek levelét, amelyben a 2. honvédezred pótzászlóaljának Aradra való elhelyezésének kérdésével foglalkoztak. A közlöny többek között megírta, hogy az aradi vár kincstári épületeit a 33. ezred pótzászlóaljának a várba való elhelyezésével nem használják ki teljesen. Az aradi térparancsnokság ezzel szemben annak közlésére kérte fel lapunkat, hogy a ténynek ez a beállítása nem mindenben helytálló, mert a 33. gyalogezred pótzászlóalját a várnak csak azon helyiségekben lehet elhelyezni, amelyekben ezelőtt is katonaság tartózkodott s ezek a férőhelyek alig elégségesek arra, hogy az egész pótzászlóalj elférjen bennük.

— **Uj földbérlet.** Deutsch Andor, a magyar gazda társadalom egyik legképzettebb tagja, az Aradmegyében fekvő Szent-Pál pusztát, a Moesonyi család 1300 holdas birtokát bérbe vette és azon megkezdte a gazdálkodást.

— **A legöröltebb háborus karrier.** Valamikor régen, a boldogult béke idején a ciroknak az volt a szerény hivatása, hogy őrt álljon a szegény ember kukoricaföldjének a meggyéjén. Tulságos becsülete sohse volt. Sőt a gyerekek előtt, akik késői őszön a szarát tisztogatták és a magját lehuzgálták, határozottan ellenszenves növény volt. Vig karatyokú, tapasztalt tyukok is nagyon elszomorodtak, ha mindennapi kukoricájuk közé spekuláns kezek cirokmagot kevertek. Csak a proletár sorsu veréb örült, ha a kövérebb mezei prédákat elpusztította és télen valahol a lóistálló vagy a disznóól körül ráakadt. Bezzeg most, a háboru idején, nagyon megrangosodott a cirok. Őkelmére határozottan alkalmazható az a tétel, hogy „az utolsók lesznek az elsők.” Szabadságról visszajött katonák beszélnek, hogy a legjobb és leghíresebb buza szükkőföldjén, a Bánátban, a nagygazdák rákaptak a ciroktermelésre. Még pedig nem bogarasságból, hanem a horribilis profitért. Ugyanis a cirokmag mázsáját 500 koronáival veszik az ügynökök sörfőzés céljából. A koronáért pedig, amelyből a seprőt csinálják, 250 koronát fizetnek mázanként. És még a szára is elkel 10 koronáért. De vannak, akik nem barátjai a részletüzletnek és summában adják el ciroktermésüket. Így tett például Fülöp Béla dr. temesvári ügyvéd is, aki száz hold ciroktermését fél millió koronáért adta el. Az ő példáját követte még számos földbirtokos is. De a dologhoz értők szerint, akik nem restellik a fáradságot, részletenként eladva, még nagyobb összeget kapnak acirokért. Megjegyzendő, hogy ez a hecsesség lett növény egy csepp sem válogatós. Egyszeri szántás és egyszeri kapálás tökéletesen elég neki. Így aztán a száz hold cirok gazdája majdnem tisztán huzza a félmilliót. (S. L.)

— **Érdekes házvétel.** Werner Miksa dr. aradi orvos 220.000 koronáért megvásárolta Szabó Kálmán volt aradi vendéglősnek Orczy utcai kétemeletes házát. Ebben a házvásárlásban az az érdekes, hogy az orvos állítólag azért vásárolta meg a házat, mert központi fűtése van és állítólag megfelelő szén is áll rendelkezésre, ami ma sokkal többet jelent, mint egy ház.

— **Adományok.** Vértés Ignácné, Borosjenő 10 koronát adományozott az aradi zsidó árva-ház részére és 5 koronát az özvegyek és árvák alapja javára.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Vilmos császár válasza a pápának.

Berlin. A császári német kormány válasza a pápa Öszentsége nyilatkozatára így hangzik:

Berlin, 1917. szeptember 19.

Biboros ur! Eminenciád szíves volt öfelségének a császárnak és királynak, legkegyelmesebb urának, múlt hó másodikán a pápa Öszentségének egy nyilatkozatát átnyújtani, a melyben Öszentsége bánkódással eltelve a világháború pusztításain nyomatékos felhívást intéz a békére a hadviselő népek államfőjeihez. Öfelsége a császár és király kegyes volt Eminenciád átiratát tudomásomra juttatni és engem megbízni a válaszadással.

Öfelsége huzamosabb idő óta mély tisztelettel és őszinte hálával kíséri Öszentsége ama fáradozását, hogy az igazi pártatlanság szellemében lehetőleg nyihitse a háború szenvedéseit és siettesse az ellenségeskedések befejezését. A császár Öszentsége legújabb lépésében újabb bizonyítékát látja nemesség és emberbaráti érzésének és azt az élénk óhaját táplálja, hogy az egész világ üdvére a pápa szózatának siker legyen osztályrésze. XV. Benedek pápa ama törekvése, hogy a népek megértését egyengetse, annál biztosabban számíthatott rokonérzésű fogadtatására és meggyőződéssel teljes támogatásra öfelsége részéről, mert a császár uralkodásának kezdete óta legfőbb és legszentebb feladatát látta abban, hogy a német nép és a világ számára megóvja a béke áldásait. Első trónbeszédében, a német birodalmi gyűlés megnyitása alkalmával 1888 július 25-én megfogadta a császár, hogy a német hadsereg iránt érzett szeretete és ahhoz való viszonya soha sem fogja őt abba a kísértésbe juttatni, hogy az országtól a béke jótéteményeit megvonja, ha háború nem válik ránk kényszerített szükségessé azzal, hogy a birodalmat, vagy annak szövetségeseit megtámadták. A német hadseregnek biztosítania kell számunkra a békét, de ha ezt mégis megvonják, úgy kötelessége kell lenni arra, hogy ezt becsülettel kiküzdje. A császár ezt a fogadalmat, amit akkor tett huszonhat évi áldásos uralkodása folyamán minden ellenségeskedés és megkísértés ellenére tetteivel erősítette meg. Abban a világban is, amely a jelenlegi világégéshez vezetett fűlése törekvése az utolsó pillanatig arra irányult, hogy a viszályt békés eszközökkel intézze el. Miután a háború, kívánsága és

akarata ellenére kitört, a császár magas szövetségesével együtt elsőként nyilvánította meg ünnepélyesen azt a készségeit, hogy hajlandó a békétárgyalásokba bocsátkozni. Öfelsége mögött állott békére való tette kész, akarattal a német nép.

Németország nemzeti határain belül szellemi és anyagi javainak szabad fejlődését, a birodalom területén kívül akadálytalan versenyt, egyenlő jogú és egyenlően tisztelt nemzetekkel igyekezett előzni. A világban egymással békésen működő örök zavartalan működése a legnemesebb emberi javak legteljesebb kielégülésére vitt volna. Az események véres kapcsolata az 1914. évben a reményteljes fejlődés menetét hirtelen megszakította és Európát véres küzdőterre változtatta át. Múltánolyva az Öszentsége szózatának kijáró jelentőségét, a császári kormány nem mulasztotta el, hogy az abban foglalt kezdéseket komoly és lelkületes módon megvizsgálja. Azok a rendkívüli intézkedések, amelyeket a császári kormány a német nép képviselőivel való legszorosabb érintkezéssel a felvetett kérdések megtárgyalása és megválaszolása dolgában tett, bizonyosságot szolgáltatnak arról, hogy mennyire szíven fokszik, hogy összhangzásban Öfelsége óhajával és a birodalmi gyűlés ez év július tizenkilencediki békenyilatkozatával alkalmas alapot találjon az igazságos és tartós békére.

Különös rokonérzéssel üdvözi a császári kormány a békeszózat vezérlő gondolatát, amelyben Öszentsége világos módon vallja azt a meggyőződését, hogy a jövőben a fegyverek materalis hatalmának helyére a jog erkölcsi hatalmának kell lépnie. Mi is át vagyunk hatva attól, hogy az emberi társadalom beteg testét csak a jog erkölcsi erejének erősítése által lehet meggyógyítani. Ebből Öszentsége nézete szerint az összes államok haderőinek egyidejű csökkentése és a nemzetközi vitás kérdésekben a kötelező döntő bírósági eljárás megteremtése következik.

Mi is osztozunk Öszentségének amaz elhatározásában, hogy meghatározott szabályok és bizonyos biztosítékok a szárazföldön, vizen és léghben való fegyverkezések egyidejű és kölcsönös elhatározására, valamint a nyit tengerrek valódi szabadságának és közösségén e biztosítására, ezek amaz eszközök, amelyekre nézve az új szellem, amelynek a jövőben az

államok egymáshoz való viszonya tekintetében kell majd uralkodnia, igéretteljes módon kell, hogy kifejezésre jusson. Ebből azután nehézség nélkül áll elő az a feladat, hogy a felmerült nemzetközi nézetkülönbségeket

ne a haderők felvonnításával, hanem békés eszközökkel, köztük a döntőbírósg' eljárással intézzék el,

aminnek jelentős békeszerző hatását Öszentségével együtt teljes mértékben elismerjük. A császári kormány ez irányban támogatni fog minden javaslatot, amely a német birodalom és a német nép életérdekeivel összeegyeztethető.

Németország földrajzi helyzeténél és gazdasági szükségleténél fogva a szomszédos és távoli külfölddel való békés érintkezésre van utalva. Egyik nép sem kívánhatja tehát inkább, mint a német, hogy az általános gyűlölet és küzdelem helyébe engesztelékeny és testvéri szellem jusson érvényre a nemzetek között. Ha a népek e szellemtől vezérelve saját üdvükre felismerik majd, hogy inkább az egyesítő, mint a szétválasztó nézőpontokat kell hangsúlyoznióok egymásközti való viszonyaikban, úgy sikerülni fog nekik, hogy egyenkint is szabályozzák a még megkívó vitás kérdéseket, hogy minden népek megadassanak kielégítő létfeltételei és, hogy ezzel a nagy népkatasztrófa visszatérése kizárassék.

Csak ezzel az előfeltétellel lehet megvetni a tartós béke alapjait, amely az emberi társadalom újabb szellemi közelségét, újabb gazdasági felvirágzását elő fogja mozdítani.

Ez a komoly és őszinte meggyőződés felhívja minket arra a bizakodásra, hogy ellenfeleink is az Öszentsége által megfontolt végelt előterjesztett gondolatokon alkalmas alapot kívánnak találni, hogy oly feltételek mellett, amelyek a méltányosság szellemének és Európa helyzetének megfelelnek, hozzá lássanak a jövőbeli béke előkészítéséhez. Fogadja Eminenciád, stb. Michaelis kancellár.

Eminenciája Gaspari biboros urnak, Öszentsége XV. Benedek pápa államtitkárának.

Berlin. A Wolff-ügynökség jeleni este: Flandriában délután fokozódó tüzéségi harc, este gyalogsági harcok. A Duna balpartján csapataink Jakobstadiól északnyugatra áttörték az orosz állásokat. Eddig több mint ezer foglyot és több ágvut zsákmányoltunk. Az Ochrida tótól nyugatra francia támadás megghiusult.

— Női rendőrök. Szombathelyről jelentik, hogy Fodor Antal szombathelyi rendőrkapitány 12 asszony rendőrt alkalmazott, akiknek egyedüli dolguk az, hogy a piaci és üzleti ármegállapítások betartását ellenőrizzék. A női rendőrök már megkezdték munkájukat és mindjárt az első napon számos visszaélésről tettek jelentést.

— Helybeli és vidéki viszonylatok részére tábori dobozok, levelező-lapok, csomagoló- és levelepapírosok, papírzacskók, képes levelezőlaponok, papírszalvéták, noteszek stb. legolcsóbban Kerpel Izso papírnagykereskedésében.

— Zsidó ünnepi imakönyvek és szertartási cikkek Pichler Sándor papirkereskedésében, Bohus-palota. 6221

Francia gázságok.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

A franciákról gyakran megírták, hogy a fogságukba esett német tisztekkel és katonákkal kegyetlenül bánnak. Borzalmas bestiálitástól küld most tudósítást a Pester Lloyd-nak a német trónörökös hadesortjától Scheurmann. A tudósítás beszél önmagáért és feleslegessé tesz minden kommentárt.

Egy francia kezekbe került tisztnek — írja a tudósító — sikerült visszatérnie csapatjához, ahol a következő hihetetlennek hangzó borzalmakat mondta el, amelyeket a franciák a

legutóbbi verduni küzdelmekben követtek el. A tiszt embereivel a Fosses-erdő környékén került fogságba. A foglyokat egyenként vezették egy francia őrmester elé, aki rövid kihallgatás után rákiáltott a foglyokra:

— Szaladj német Dauamont-ba!

És kezével mutatta az irányt. Amikor a foglyok 10—20 lépésnyire eltávolodtak, az őrmester rájuk fogta fegyverét, hátulról orozva lelőtte őket és nagyokat kacagott, amikor a német katonák összeestek. Miután ilyen módon már négy hadifoglyot legyilkolt, a tiszthez fordult, aki sebesülten és fegyvertelenül kénytelen volt végignézni emberei legyilkolását és rákiáltott:

— Te is szaladj tiszt!

Ekkor a tiszt felszakította kabátját, odatarotta a mellét és így szólt:

— Ha már meg akarsz ölui, öl meg szemtől-szembe!

Az őrmester szemtelen vigyorgással látszólag megkegyelmezett a tisztnek és mástólé fordult. Alig tett a tiszt néhány lépést, amikor látta, hogy az őrmester reá céloz fegyverével. A tiszt azonnal földre vetette magát. A puszkagolyó mégis eltalálta: felsőcomját furta keresztül. A franciák az ájult tisztet halottnak hitték és nem törődtek többé vele. Amikor a tiszt visszanyerte eszméletét, észrevette, hogy teljesen kitörték. A cipőjét és lábszárvédőjét is elvették. Alkonyatig mozdulatlanul feküdt, azután sikerült átvergődnie az előrs vonalon és fölig meztelenül három sebből vérezve sikerült elérnie saját csapatjához.

Más, a francia fogságából megszökött né-

met katonák is egyértelműleg azt vallják, hogy a franciák a fogságukba esett németekkel rosszul bánnak. A legénységet a fogoly-gyűjtőlepeken megpölozzék. A tiszteket, akik vonukodtak vallomást tenni, órák hosszat disznóba tartják bezárva.

A KIADÓHIVATAL IZENETE A KIADÓ-

hivatal felkéri a t. előfizetőket, hogy az esetben, ha az Aradi Közlöny valamelyik száma nem érkezik meg a szokott időben, úgy jelentsek be ezt a körülményt annál a postahivatalnál, amely a lapot kézbesíteni szokta. A postahivatal az Aradi Közlöny kiadóhivatalát a hiányról azonnal értesíti. Ez a hivatalos értesítés korábban jut a kiadóhivatalhoz mint az előfizető panasza.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

* A megismerés egyetemes vallása, magasabb exakt és pozitív tudomány világosságában címmel új könyv jelent meg, szerzője Lendvai Rezső. A könyv mindabban amit a bölcsélet a hittudomány intellektuálisan vagy dogmatikusan tárgyal, amit nem fejtettek meg, ami után az emberiség annyira szomjazik, kétségtelen választ ad az élet nagy kérdéseire: a halál, az élet, az egyéni és egyetemes örökkévalóság a végtelenség dolgaiban az exakt és po-

Elvállal mindennemű szobafestő, szobakárpitozó, mázoló és cimfestő munkát, elsőrangú és modern kivitelben

CZEILER ISTVAN
ARAD, Weitzer János-utca 8. szám.

zitiv módon szemléleti módszerrel, de úgy, hogy a kedélyt is kielégíti. Egységes tudományvallást hirdet, melyet megfelelő közléssel a nép egyszerű gyermeke is megért s mely tehát nem vakhit, hanem ellenőrzéshető tények, igazságok egysége. A könyv ezenkívül számos természettudományi és érdekes szelleméleti jelenséget mutat be ugyancsak exakt-pozitív szemléletekben. Megjelent Pfeifer Ferdinánd féle könyvkereskedés (Zeidler Testvérek) kiadásában (Budapest IV. Kossuth Lajos-u. 7) és az ára 4 korona.

MOZGOKÉPSZINHAZ.

* A Tatárjárás filmpremiérje az Apollóban. Bakonyi Károly kedves, romantikus librettója és Kálmán Imre fülbemászó muzsikája évekkel ezelőtt belopta magát a lelünkbe s azóta a Tatárjárás kellemes emlékeink közé tartozott. Régi ismerőseink: a fess Lorentey huszárfőhadnagy, a szenvedélyesen szerető Riza báró, a kis Treszka s a groteszk Wallerstein most visszatérnek a Glória magyar filmgyár nagyszerű filmjén. Ha nem lenne annyira tipikusan magyar a szindarab s nem ismerők a szereplőket, arra kellene gondolnunk, hogy valamely norvég, vagy amerikai filmgyár szcenizálta filmre, annyira tökéletes és nagyszabású a rendezése. Amit a színpad szűk korlátai között nem lehetett a közönség elé vinni, azt pótolja most a film. Lovas attackokat látunk és

gyalogosági támadásokat. A báró kastélyában lezajló mulatság grandiózus látvány: Riza báró szerepében Kossáry Emmy érvényesíti művészi tehetségét és szépségét egyaránt. Király Ernő az az elegáns, hódító huszárfőhadnagy, amilyenek a Tatárjárás színpadi előadásából ismerjük. A többi szereplők is elsőrangú alakítást nyújtanak. A premiért zsufolt ház nézte végig. Még szombaton és vasárnap vetíti az Apolló a Tatárjárást.

— Napóleon élete és halála vasárnap az Erzsébet mozgószínházban. A kinematográfia utólérhetetlenül tökéletes produktuma ez a film amelyben a világtörténelem leghatalmasabb eseményei vannak megörökítve. A világ leghatalmasabb uralkodójának Bonaparte Napoleonnak egész élettörténete, trónrajutása, uralkodása, fogsága és halála megindító és hatalmas felvételekben. A nagy francia forradalom világrengető háború, a waterlooi ütközet és a Szent-Helénra fogság megrázó jelenetei elevenednek fel előttünk. Legközelebb csütörtökön Henny Portennel a Lehullt bilincsek című társadalmi dráma kerül bemutatásra.

A szerkesztésért felel:

Stauber József

Hol találkoztunk?

Tisztelettel értesitem Aradváros és Aradmegye n. é. közönségét hogy a Deák Ferenc-utca 29. szám alatt a volt Oszmadi-féle

vendéglőt

(a Balaton-kávéház mellett) megnyitottam. Kitűnő konyha. Abonensek elfogadtatnak. Tisztán kezelt italok.

Nagyrabecsült pártfogásért esedezik

Lőfkovits Rózsika.

Vadászfegyverek

szakszerű javítását

elvállalja Bodnár József,

frégép vállalata. Vilámos erőre berendezett javító műhely.

Arad, Weitzer János-utca 11.

Telefon 11-41.

5775

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppo“ folyadék és „Peppo“ hintőpor segítségével.

Szárit! . . . Szagtalanít!!

Peppo folyadék ára használati utasítással 1 kor. 20 fill.
Peppo hintőpor 1 kor. — fill.

Katonáknak

fontos tudni, hogy

ruhaletük

kiirtására legjobb szer a PETRIS folyadék, ára 2 kor. és HADAR hintőpor, ára 2 kor.

Szőrvesztő-

Depillor.

E kitűnő, a maga nemében páratlan szerrel minden alkalmatlan szőrejt arc, nyak vagy karokról, stb. minden fájdalom nélkül pár perc alatt okvetlen eltávolítható. Ara utasítással 1 kor.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Arpád gyógyszerésznél

Arad, Andrássy-ut 22. szám.

A szépségápolás titka a felhasznált szépségápolószerek helyes megválasztásában rejlik!

Rozsnyay kitűnő Serail arc-szépítő különlegességei

mind kipróbált jó hatású készítmények, amelyet bárki bizalommal használhat.

Rozsnyay Serail arckenőcse. Kis tégely 1.50 kor. Nagy tégely 2.50 k.

Rozsnyay Serail crémje nappali használatra. Egy tégely ára 2 korona 50 fillér.

Rozsnyay Serail szappan. Egy darab 3 kor. 50 fill.

Rozsnyay Szerén Arcpora. Lehető finomságu. Crém, fehér, rózsás és testápolókban. Egy dob. ára 2 korona.

Kiváló finom illatszerek. Gyöngyvírág, Ibolya, Liliom, du bal, orgona, piros rózsás, Serail. Uvegje 1 kor. 50 fillér.

Kapható a készítőnél: 1842

Rozsnyay Mátyás gyógyszerésztárában Arad, Szabadság-tér.

Csak néhány napig. CIRCUS SCHMIDT a Béla-téren.

Ma szombaton, szept. 22 én este 8 órakor Nagy megnyitó Diszelőadás.

Magyarországon még nem látott világvárosi új műsorral.

Vasárnap két nagy előadás délután 4 és este 8 órakor.

Jegyek előre válthatók OLÁH és TÁRSA könyvkereskedésében (Minorita-palota) és este a pánztárnál. Bővebbet a napi falragasztáson.

Apró hirdetések.

Üzletek.

Thököly-tér 2/a.

számu házban, vendéglő kávéházzal, be-
tegerség miatt, kedvező feltételek mellett,
azonnal átadó. 6378

Ellátás.

Isletes házi koszt

kapható jutányos árban, ugyanott abo-
nensek is felvétetnek. Csiky Gergely-utca
25. sz. 6432

Külföldi.

Cirka 250 hektoliter

hordókkal. Meneo országútján egy pince
kiadó. Felvilágosítást a lap kiadóhiva-
tala ad. 6399

Apróhirdetések

az „Aradi Közlöny” részére felvétetnek
a Messenger-boy irodában, Deák Ferenc- u.,
Barna Béla hirdetői és hírlapirodájában
Zrínyi- u. és a Kossuth-utcai papirüzlet-
ben.

Gyógyászat.

Hehs Vasas chinabera.

Suverén szer vérszegénység, sápkór, szé-
dülés, a vérszegénységből eredő ideg-
bajok, étvágytalanság, gyomorbántalmak,
láz, általános gyengeség ellen. Páratlan
vértképző és vérjavító. Biztos óvszer ma-
lárius fertőzések- és minden infektiból
eredő meg- betegedés ellen úgy felnőt-
teknek, mint gyermekeknek. Ára 5.- kor.
Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár. 12

Az Anagalin

aranyér-kupokat mindenkiben pótolják a
Haemorrhoid-kupok, azonos összetételük
folytán hatásuk is teljesen azonos, ára 3
korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyogy-
szertár Arad. 12

Kovási község előjárótól.

1848—917.

Hirdetmény.

Kovási községben az általá-
nos szüret kezdete október else-
jére állapított meg.

Ezuttal egyben figyelmeztetem
a szőlőbirtokosságot, hogy a szü-
ret tartama alatt hegybér és adó-
tartozásaikat végrehajtás terhe
alatt fizessék ki.

Kovási, 1917. szeptember 20.

Hermann,
6419 jegyző.

Nagymennyiségű pléh pánt

eladó.

Bővebbet az „Aradi Közlöny”
kiadóhivatalában.

Viszketegséget,
sömör, rüh leggyorsabban
elmulasztja a Dr. Flesch-fele
eredeti

„BARNA ZSIR”
Nincsen szaga, nem piszkít. Min-
dig eredeti pecsétet Dr. Flesch-
felektől kérjünk. Próbá tégely 1.00 k.,
nagy tégely 3.- k. Csakládi tégely
9.- k. Kapható Aradon, Hajós Ar-
pád gyógyszerárban, Andrásy-
ter 22. 7151

Békéscsabán,

vasuti állomástól 4 km.-nyire

eladó

lábbon 50—60 g első minőségű
olasz

**csirok sza-
kál és mag.**

Ugyanott ezen rem. takarmány-
répa is eladó. Bővebb címet a
kiadóhivatalban. 6382

Villanyszerelők,

kik lakásberendezé-
sek készítésében ön-
állóan dolgoznak,

felvétetnek

Makó Villamostelepen

Mesés szép lesz az a hölgy,

aki az

IBOLYA DORÉ ORÉMIT

használja. Az arcbőrt vakító fehérre varázsolja és eltünteti min-
denféle arcbántalanságot. **Ára egy tégelynek 2.- K.**

**Ibolya Doré szappan 4 kor., Ibolya Doré tej
2 K - fill. Ibolya Doré hölgypor 2 K - fill.**

Tyukszem ellen

a leghatásosabb szer az

Anagalin.

Ára 1 korona.

**Kellemes ízű
limonádét**

mindenki otthon készíthet 1
adag **CITRAS**-sal.

Ára 20 fillér.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Arpád gyógyszerárban

Arad, Andrásy-tér 22. szám.

Használt ólom megvételre keresetetik.

Magyar gyógyborok

**Kitűnő minőségű hegyaljai fehér
édes borral készítve.**

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vértképző
gyógybor, vérszegények, láb-
badozók, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Benne
a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis
palack ára: 3 korona 60 fillér. Nagy palack ára: 6 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerosztó szer,
finom fűszeres ízű, zson-
gító, a gyomorra és belekre jóhatású gyógybor.
Gyomorbetegek részére és ott, ahol a condurongó kéreg ja-
valva van. Egy palack ára: 4 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulaj-
donságait és kiválóan alkalmas a most
nehézzen beszerezhető Acidol pepszin helyettesítésére. Gyenge
emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 4 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél

Rozsnyay Mátyás gyógy-
szertárban Arad, Szabadság-tér.

**Aradi és csanádi egyesült vasutak
menetrendje.**

Ervényes 1917. évi június 1-től.

Aradról Szegedre indul:

Személyvonat reggel ... 6.40
Személyvonat délután ... 4.13

Aradról Szegedre érkezik:

Személyvonat délben ... 12.00
Személyvonat este ... 9.51

Szegedről Aradra indul:

Személyvonat éjjel ... 8.06
Személyvonat délután ... 3.17

Szegedről Aradra érkezik:

Személyvonat reggel ... 7.39
Személyvonat este ... 7.51

Aradon Brádra indul:

Személyvonat reggel ... 5.40
Személyvonat délután ... 12.48

Aradon Brádra érkezik:

Személyvonat délelőtt ... 11.53
Személyvonat este ... 7.46

Brádról Aradra indul:

Személyvonat éjjel ... 3.00
Személyvonat délután ... 1.13

Brádról Aradra érkezik:

Személyvonat délelőtt ... 10.00
Személyvonat este ... 7.36

Aradról Borosjenőre indul:

Reggel ... 8.26

Aradról Borosjenőre érkezik:

Délelőtt ... 10.24

Borosjenőről Aradra indul:

Délután ... 1.30

Borosjenőről Aradra érkezik:

Délután ... 3.43

Aradról Újszentannára indul:

Délután ... 5.30

Aradról Újszentannára érkezik:

Este ... 6.10

Újszentannáról Aradra indul:

Este ... 6.22

Újszentannáról Aradra érkezik:

Este ... 6.53

Borosjenőről Csermőre indul:

Vegyes vonat délelőtt ... 9.33
Vegyes vonat délután ... 5.32

Csermőről Borosjenőre indul:

Vegyes vonat reggel ... 6.52
Vegyes vonat délután ... 4.20

Mezőhegyesről Kétegyházára indul:

Motoros vonat reggel ... 8.37
Motoros vonat este ... 6.20

Kétegyházáról Mezőhegyesre indul:

Motoros vonat reggel ... 6.10
Motoros vonat délután ... 4.10

Újszentannáról Kétegyházára ind.:

Motoros vonat reggel ... 9.25
Motoros vonat este ... 7.00

Kétegyházáról Újszentannára ind.:

Motoros vonat reggel ... 6.00
Motoros vonat délután ... 4.00

Borossebéről Menyházára indul:

Vegyesvonat délelőtt ... 9.00
Vegyesvonat délután ... 4.45

Menyházáról Borossebőre indul:

Vegyesvonat reggel ... 5.00
Vegyesvonat délután ... 2.30

Kifutófiu

10 fizetéssel

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetéseket díjtól szabadon szerkesztjük.

Minden apróhirdetésnek 20 szór. Vastagabb betűkkel 20 szór.

A vastagabb betűkkel kívánt szavakat kiemelésével kell jelezni.

A legkisebb hirdetés ára 1.20 korona.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.

Hirdetéseket délután 1/2 óráig vehetik fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmában fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

„Nehéz az élet”
bligére levél van. 6427

Három
nagys fiatal szobaleány, szórakozás céljából megismerni óhajtok fiatal emberekkel. Leveleket „Három a kislány” jelgérére a kiadóba kérünk. 6428

Alkalmazást keres.

Gazdaságszemély
állást keres, a hástartás minden ügyében. Ártas fiatal asszony, főleg pihenésre, uszításra óhajtok menni. Szíves megkereséseket Cs. J., Medgyesegyháza. 6421

Jobb házból való
bány, varrásokozó ért, kisebb gyermekek felé ajánlkozok azonnalra. Cim a kiadóban. 6424

Egy megbízható,
admentes, 43 éves családos egyén, ki a szállítási üzemből, gazdaságban és szőlőművelésben járatos, október elsejére állást keres. Cim a kiadóban. 6368

Alkalmazást nyer.

Mindenek,
ki a kőszárházért, azonnal fizetésért. Attila-tér 4., földszint jobbra. 6378

Stakérmé 6400
kerestetik 12 személyes étkező részére. Jelentkezés: Biolmezési raktár, Arad—vár.

Elsőrendű gépirőntő,
perfect gyorsíró, magyar és német nyelvű kézikönyvvel teljesen járatos keresünk. Fodor és Reisinger, mérnökök. 6416

Bejárónő
két személy számára való takarításos, azonnal felveszük. Weltzer János-utca 14. szám. 7000

Tisztaságos 6418
mészáros és hentes segéd, okt. 1-re alkalmazást nyer. Stritt Ferencnél, Ujarad.

Vétel és eladás.

Malom,
sük ezita 2 befolyásu, 3 szales tarár konkolyozóval ellátva és több malomrész eladó. Simaiya Andras malomszerező, Thököly Imre-u. 46. 6418

Eladó
egy kisebb fajta ezita K. Csurnovits Páter-u. 17. 6428

Néh viasskot
keresek megvásárolni, nagyobb mennyiségűt. Dürr Gusztáv, fűszerkereskedés Arad, József főherceg-ut 2. Városházal szemben. 6429

16 karátos aranyat
8 koronáért beváltom. Brandes ékszerész József főherceg-ut 12. sz. Lutheránus templom mellett. 6188

Borosherdők
eladók Luther-u. 2. szám alatti üzletben. 6438

Eladó
6 méter finom fekete bársony, jó karban levő férfi felikabát és 1 pár 40-es számú erős férfi cipő. Megtekinthetők d. n. 3—6 óráig Vilmos császár-tér 8. száma üzletben. 6434

Tölggy- és enar-makk
területeket bérbe veszek, esetleg felszedett makkot bármily kis- és nagy mennyiségben veszek. Ajánlatokat kérek. Goldis Kornél, Nadab. 6541

300 hectoliter 6377
Ászokhordók, 20—36 hectoliter nagyságban eladók. Wittye Józsefnél, Nagyóvár.

Eladó
egy alig használt, teljesen jókarban levő féltedales hintó és egy francia kumettes, ezüst veretű lézerszám. Bővebbet a kiadóhivatalban. 6409

14 karátos aranyat
7.—koronáért bevált Brandes ékszerész, József főherceg-ut 12., Lutheránus templom mellett. 6065

Iskolai
tankönyvek, társítók, író- és rajzszerek, a legelőnyösebben szereshetők be. Deák Béla könyv- és papirkereskedésben, Forray-utca, Gr. Nádasdy-palota. 4421

D. tokoz,
papondék és vessző kosarak, eladók, ugyanott tanuló leány fizetésével felvétetik. János Károly, Zrínyi-utca, virágkereskedés. 6317

Tankönyvek és írószerek
legelőnyösebb bevásárlási forrása Minerva Kniesser I. és Társa, Arad, Dobó-utca 1. (Ferenc-téri polgári iskola mellett.) 6605

18 karátos aranyat
9.—koronáért beváltom. Brandes ékszerész József főherceg-ut 12., a Lutheránus templom mellett. 6217

Használt ólom
megvételre kerestetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. 7892

H-50 kerékát
fizetek egy gram legfinomabb aranyért. Zalogcédulákat a legmagasabb áron veszek. Brandes órá- és ékszerész, József főherceg-ut 12. szám. (Lutheránus templom mellett.) 5513

Egy alig használt egyenáramú
3 1/2 lóerős motor eladó. Bővebbet az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

Ingatlan.

Uri ház
Aradon, Fábán Gábor-utca 10., két nagy szobával, külön irodaépülettel, két cselédszobával, istállóval, minden mellékkel, nagy bor, inoéval, villany- és gázvilágítással; egy Wince-Comp. kates nagy és hatalmas kisebb pénzeszközök eladó. Bővebb felvilágosítást tulajdonos ad. 6433

Emeletes
modern bérház, a város legszebb pontján eladó. Cim a kiadóban. 6420

Eladó
Határ-utca 9. számú bérház (szorb templom közelében). Jövedelmező tiszán 5 1/2 %-ot. Vevő részére 2 szobás lakás biztosítva. Lázár Sebő, Hasszinger-u. 5. sz. Telefon 747. 6358

Eladó ház
Gizella-utca 3. sz. emeletes bérház, 10 évig adómentes, szabad kézből eladó. Bővebbet ugyanott. 6140

Határ-utca
16. számú sarokház eladó. Bővebbet Kálvin J. utca 5. 6334

Eladó
5 1/2 katasztrális hold szőlő kővel és vincellérakkal, terméssel vagy anélkül. A szőlő a kovászai határban van, a vilamos megállótól 3 perc távolságra. A szőlő ára terméssel együtt nyolcvanezer korona. Megkeresések tulajdonosnál: Dr. Ceordás János ügyvéd, Balányos címre intézendők. 6401

Aradi Ipar- és Népbank.

MEGHÍVÁS.

Az Aradi Ipar- és Népbank

tisztelt részvényeseit

1917. évi október hó 7-én, délelőtt 10 órkor az intézet tanácstermében tartandó

rendkívüli közgyűlésére

ezennel tisztelettel meghívom.

Tárgysorozat.

1. Közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére két részvényes kijelölése.
2. Az igazgatóság előterjesztése a részvénytőke felemelésére 13125 drb. 400 K. n. §. részvény kibocsátása által.
3. Az alapszabályok 6. és 139. §-ainak megváltoztatása.
4. Két igazgatósági tagsági hely betöltése az 1917—18. üzleti évekra.
5. Esetleges indítványok.

Azon tisztelt részvényesek, kik a közgyűlésen résztvevni és szavazati jogukat érvényesíteni óhajtják, felkértem, hogy az alapszabályok 69-ik §-a értelmében részvényeiket f. évi október hó 6-ig az intézet főpénztáránál elismervény ellenében letenni sziveskedjenek. Az alapszabályok 68-ik §-a értelmében szavazatképes részvényesnek csak az tekinthető, kinek részvénye a közgyűlés megtartása előtt legalább 3 hóval az intézeti részvénykönyvben saját nevére beiktatva van.

Arad, 1917. szeptember 21-én.

Szalay Károly, s. k.

kir. tanácsos, elnök-igazgató.